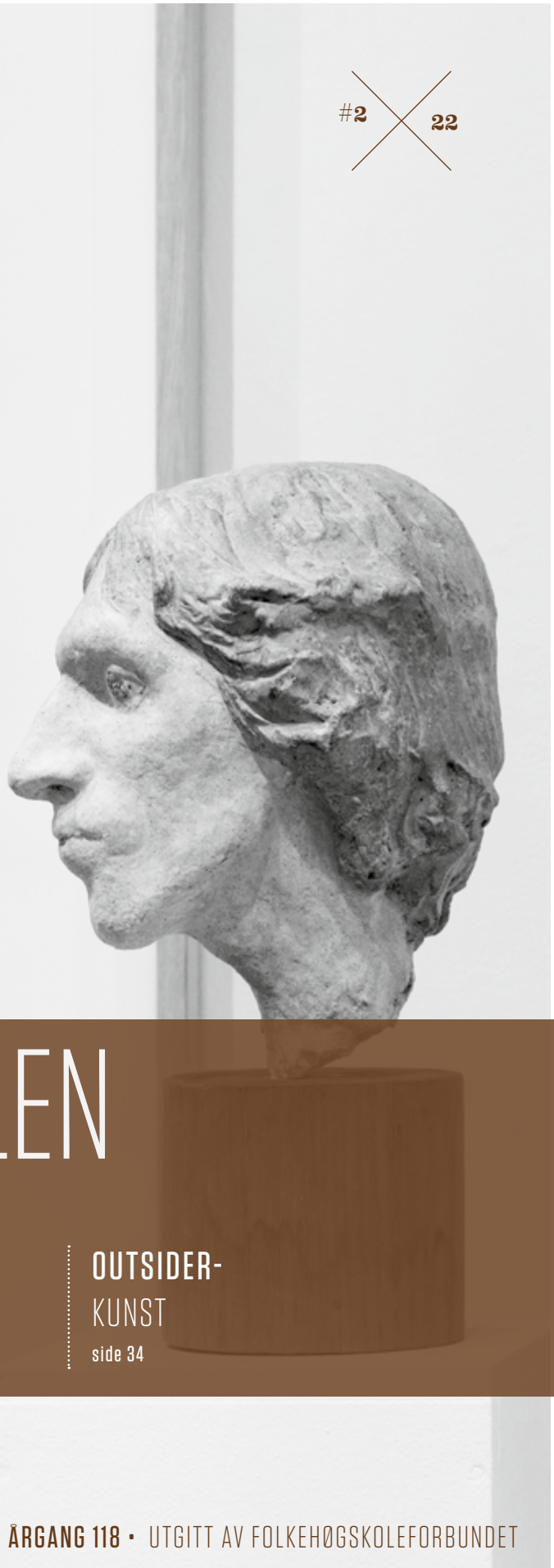

#2 22

FOLKEHØGSKOLEN

PEDAGOGIKK
LUDVIG HOLBERG
side 07

GRUNDTVIG
TIL USA
side 18

OUTSIDER-
KUNST
side 34

ÅRGANG 118 • UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

FOLKEHØGSKOLEN
UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
ok@folkehogskole.no

Redaksjonsråd:
Einar Opsvik, Dorte Birch, Angelina K. Christiansen og Eirin Høiseth

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **U Oslo (uoslo.no)**
Forsidefoto: **Linotrykk og skulptur - Herleik Kristiansen**
Trykkansvarlig: **Polinor**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Postboks, 9140 Grønland, 0133 Oslo
Besøksadresse: Brugata 19, Oslo
tlf.: 22 47 43 00,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehogskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehogskole.no

Generalsekretær:
Angelina K. Christiansen
angelina@folkehogskole.no
tlf: 959 60 115

Leder:
Einar Opsvik
Bakkevegen 36, 6150 Ørsta
einar@folkehogskole.no
tlf: 971 76 112

Nestleder:
Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

Styremedlem:
Mariann Aaland
Buskerud folkehøgskole

Styremedlem:
Ronnie MAG Larsen
Follo folkehøgskole

Styremedlem:
Marianne Amundsen
Agder folkehøgskole

1. varamedlem:
Line Tirslaug
Trøndertun folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Postboks, 9140 Grønland, 0133 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehogskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no
tlf: 913 52 372

Fagpressen F

NORDIC SWAN ECOLABEL
3041 0985

INNHOLD

03 *Leder, Øyvind Krabberød*
04 *Portrettet – Liv Solveig Fange Andreassen*
07 *Pedagogiske inspirasjonskilder – Holberg*
10 *Pedagogisk hverdag: Musikal Broadway – Seljord*
14 *Foto: Mer enn ord*
17 *Tono: Revykampanje*
18 *Grundtvig til USA*
22 *Kokkens: Ørjan Teigland – Åsane*
23 *Grundtvig til hverdags*
24 *Birch: Godværsavtaler i storm*
26 *Lofoten: Friromsdebatt*
27 *Min sang – Trond Instehø*
27 *Kristin Smith – På hjertet*
29 *Blikk fra kaikanten*
30 *Benedictes metode*
32 *Åpent hus på folkehøgskolene*
33 *Elevundersøkelse*
34 *Kunst: Outsiderkunst*
36 *Bøker: Roman – Stine Pilgaard*
38 *Bøker: Slagstad – Mine dannelsesagenter*
39 *Bøker: Roman – Laura Ringo*
40 *Skjeberg med på fredsmarsj*
44 *Debatt: Omstrukturering av folkehøgskolekontoret*
46 *Arbeidslivet: Angelina K. Christiansen*
47 *Lederen – Rørsleglede Einar Opsvik*
48 *Folkehøgskoleforbundet*
50 *Espens 3 anbefalinger*
51 *Nye rektorer*
52 *Nytt fra informasjonskontoret*
53 *Internasjonalt utvalg*
54 *Folkehøgskolerådet*
56 *Baksiden: Tekst/diktstafetten*

LEDER:

DET ER KRIG I EUROPA

Grundtvig sa: mennesket er et guddommelig eksperiment - intet mindre! Et eksperiment er noe som ikke er avgjort en gang for alle. Det står noe på spill, når livet leves, og ingen kan på forhånd ta patent på hva mennesket er i alminnelighet, eller hva det enkelte mennesket er i særdeleshet.

Å hvilke muligheter dette menneskelivet gir oss – men akk:

Nå er det krig i Europa.

Det er 100 år siden Fritjof Nansen fikk Nobels fredspris i 1922 for sitt arbeid for russiske og ukrainske sultende etter første verdenskrig. Mer enn fire millioner russere og ukrainere ble reddet. Nå er igjen hopetall på flukt. Bilder av mødre og barn, av eldre, gjør et sterkt inntrykk. Det ukrainske folket kjemper en heltemodig kamp for frihet og verdighet.

Ukrainerne betaler med sine liv og sine hjem. Flyktningekrisen og denne krigen vil påvirke verdenssamfunnet i veldig lang tid framover.

Når dette skrives er over fire millioner på flukt. Det er den flyktningestrømmen som har utviklet seg raskest siden 2. verdenskrig melder FNs høykommissær for flyktninger.

Akkurat nå står Polen i et voldsomt flyktningedrama. Titusener av ukrainere velter daglig inn over grensen fra nabolandet, på flukt fra den russiske krigsmaskinen.

Polen gjør en enorm innsats for brødrefolket og hylles av omverdenen. Men det skjer ikke uten konflikt. Det har vært en rekke rapporter om vold mot flyktninger fra Ukraina, opprinnelig fra land i Asia eller Afrika (ofte studenter), som er blitt banket opp av høyreekstreme. Stemningen er spent. Rasisme og brunt grums pipler inn og forpester midt i denne krisen.

Vi skal åpne dørene for ukrainere og droppe krav om visa etc, og gi muligheter til å gå rett inn i jobb på det nivået flyktningene er utdannet til. Vi klapper for dette, men lurer på hvorfor syrere, afghanere, afrikanere og andre med høy utdannelse må si seg mer enn fornøyd med en vaskejobb. Det tar ofte årevis å få gjennomgått egen kompetanse - og som regel så blir den ikke godkjent. Dette rimer ikke – alle mennesker er enestående unike – punktum!

Folkehøgskolene åpner nå dørene og vil bidra, det er flott! De diktatoriske tendensene og handlingene som forårsaker krigen har tydeleggjort at arbeidet som skolene legger ned med demokratisk danning, samtale og en dialogbasert pedagogikk er viktigere enn noen gang.

Lykke til!

Øyvind Krabberød

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.
Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.
Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett.
Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.
Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.
Magasinet redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

– Føler at jeg jobber forebyggende og ruster ungdom for veien videre

Mars har dukket opp i almanakken. Jeg setter kursen sørover på E6n mot Skjeberg folkehøgskole. Det er sol og en smule vår i været. Jeg skal møte miljøveileder Liv Solveig Fange Andreassen som gjerne tar imot for en samtale – en ganske alminnelig onsdag.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Det var i 2018 Liv Solveig skiftet beite. Hun ble tipset om stillingsutlysningen som miljøveileder ved folkehøgskolen i Skjeberg, og kunne ikke la sjansen gå fra seg. Hun hadde med seg 14 års erfaring fra rusomsorg og kapret stillingen foran 160 andre søkere.

Med seg i bagasjen hadde hun sosionomutdanning fra Bodø og et grunnfag i sosiologi. Hun har også videreutdanning i rusproblematikk fra høgskolen i Østfold.

Det er ikke så mange folkehøgskoler som har en slik stilling. Det var når husmor ved skolen sluttet de opprettet denne nye rollen, på grunn av et stadig økende behov for samtaler og veiledning ønsket skolen sosialfaglig kompetanse inn – Liv Solveig har 80 prosent stilling. Her skal hun samtale med elevene, skape gode relasjoner – og ha tid til det! Hun er opptatt av ikke bare å komme når ting er vanskelige. – Det gjelder å finne balansen mellom omsorg og utfordring (tupp i «rævva»), postulerer hun.

TILSTEDEVÆRELSE ER VIKTIG

Døra til kontoret hennes er alltid åpen, men hun vil ikke være en terapeut. En vanlig dag starter med morgensamling, så går hun en runde til dem som ikke var der. – Jeg banker på og fortsetter praten på mitt kontor om det er ønske om det. For meg er det viktig å gi ting tilbake – ansvarliggjøre dem. Det er viktig ikke å ha for høye mål, men ta de små seirene – møte folk der de er og lage planer fra elevens perspektiv. Det gir mening å jobbe i folkehøgskolen, jeg føler at jeg jobber forebyggende og ruster ungdom for veien videre.

Liv Solveig og folkehøgskolen har også tett kontakt med Sarpsborg kommune. Det er viktig å sluse videre dem som trenger særskilt faglig oppfølging, de har et veldig godt lavterskeltilbud. – I Sarpsborg forteller de om et stadig økende behov for psykisk helsehjelp i befolkningen – en økning som har vært en tredobling de siste årene. Så det er ikke så rart at vi opplever en økning også her på folkehøgskolen. Ellers har jeg bred erfaring med hvordan hjelpeapparatet fungerer, og en del av jobben går med til koordinering og samarbeid med blant annet spesialisthelsetjenesten, ulike etater i kommunene, pårørende og legevakt.

– Tilstedeværelse er viktig, jeg tenker det er viktig å gjøre ting sammen med elevene. Jeg er glad i folk og interessert i å bli kjent med dem – hvem er du? Det bor noe godt i alle mennesker – det er det som er mye av drivkraften min.

Men det er ikke alltid de går seirende ut av «kampen». Dette året har flere elever sluttet. Flere med alvorlige psykiske plager. – Det er trist, men vi er jo ingen behandlingsinstitusjon, sier miljøveilederen. Samtidig er hun engasjert av Friskliv-tanken - helsefremmende og forebyggende helsetjeneste hvor det står sentralt å ufarliggjøre psykisk sykdom – tenke mer i retning normalitet og friskhet.

Leser: Interiørblader
Musikk: Elsker norsk pop, Sondre Justad er nok favoritten
Smultronställe: I båten, i Hvalerskjærgården eller langs den svenske vestkysten
Drømmereisemål: De små Greske øyene i Kykladene

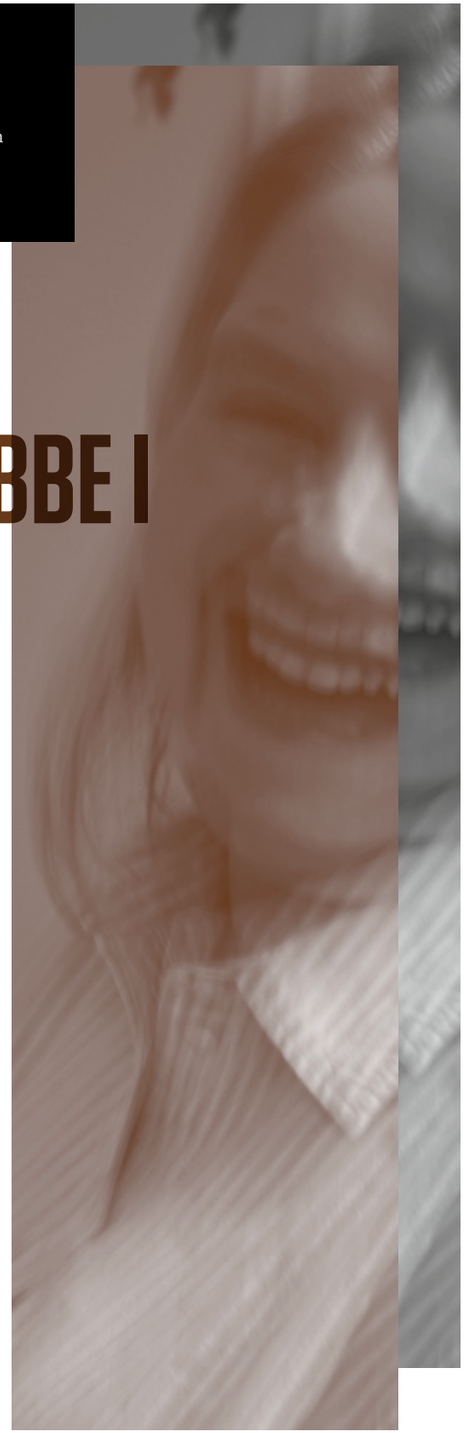

– DET GIR MENING Å JOBBE I FOLKEHØGSKOLEN

KAMPEN FOR SEG SELV

– Jeg har et ønske om å bidra til at elevene skal kunne lære å kjenne seg selv slik at de kan utnytte og forstå egne ressurser. Det synes jeg kanskje har blitt vanskeligere, det tar tid. Vi må ikke gi opp dette. Vi skal legge til rette og være tålmodige – bygge videre på det de er gode til.

Og hun er tett på skolemiljøet i hverdagen. Hun holder seminar om psykisk helse, hun har valgfag, går tilsyn og deltar på morgensamlinger og møter.

I hverdagen synes Liv Solveig at kollegene setter pris på den jobben hun gjør. – Vi er gode på samarbeid og møtes stadig for utveksling på tvers av linjer og fagområder.

– Vi er heldige i folkehøgskolen, her har vi tid til å sette oss ned og ikke komme med alle konklusjonene. Dette er et spennende arbeid – føler meg privilegert som får være med på dette, jeg er på rett hylle. Jeg skal jobbe her til jeg blir gørgammal, smiler Liv Solveig – som er fra Tistæn (Tistedal ved Halden).

Hjemme i Tistedal bor hun med fire barn fra seks til atten år. Når det ikke er familie og jobb er hun en ivrig fotograf, Instagram-bruker, blogger og turgåer. Og med røtter i Frelsesarmeen er hun aktivt med i en diakonigruppe der. Enkel observasjon: Energinivået er høyt! Og elevene er med på å fylle opp tanken – ifølge Liv Solveig.

Da er det tid for å lande, vi takker for praten. To timer gikk veldig fort med denne positive dama som gir jernet for ungdom som trenger det.

LUDVIG HOLBERG

Foto: Scanpix

– EN PEDAGOG FORUT FOR SIN TID

Ludvig Holberg ble født den 3. desember 1684 i Strandgaten på Nordnes i «den berømmelige norske Handelsstad Bergen». Faren døde da gutten var to år gammel, og familien mistet deretter alt de eide i en brann. Ludvig vokste opp hos morens slektninger. Da han var 11 år gammel, døde også moren. Han begynte å studere ved Universitetet i København og tok på rekordtid eksamener i filosofi og teologi. Deretter virket han som huslærer i Bergen og Kristiansand. Han foretok reiser til Holland, England, Paris og Roma. Holberg debuterte som forfatter i 1711 med Introduction *til de fornemste europæiske Rigers Historie. I 1718 ble han utnevnt til professor ved København Universitet. Han skrev skjemtedikt og dramatikk, først under pseudonymet Hans Mickelsen. I løpet av fem år skrev han 26 komedier, som alle ble oppført. Han ga også ut flere historiske og moralfilosofiske verk, samt epistler. Ludvig Holberg døde natt til 28. januar 1754.*

Selv var nok Ludvig Holberg ikke noen fremragende lærer, men han introduserte tanker og sto for holdninger som senere har vært til stor inspirasjon for mange lærere.

Holberg så på skolen som viktig for dannelsen av mennesker, «thi et Menneske er som raadt og uforarbeydet Marmor, hvilket maa slibes, poleres og Skikkelser derpaa sættes». Han var opptatt av at «Børn maa giøres til Mennesker, før end de blive Christne. Thi, hvis een lærer Theologie, førend han lærer at blive Menneske, bliver han aldrig Menneske .» Den moralske oppdragelsen må altså komme først. (Her inkluderes også generell kunnskap om religionene, men ikke religionenes «Mysterier og Hemmeligheder».) Vi kjenner igjen Grundtvigs ord – «Menneske først og Kristen saa, Kun det er Livets Orden» – skrevet i 1837, nesten hundre år etter Holberg.

Holberg mente at man skal ta hensyn til barnets anlegg og evner når utdanning og yrke velges. I et av sine epigrammer skriver han:

Saa rig Naturen er; Ensformighed den hader,
I tusind Farvers Pragt den vexler paa vor Jord.
…
En monne den til Kunst og En til Bog bestemme;
En har det i sin Haand, en anden i sin Fod,
En gav den Styrke, Kraft, en Anden hurtig Nemme.
En gav den Rævens List, en Anden Løvens Mod.
Saa fødes saare Faa alt uden nogen Evne,
…

Han var opptatt av at «Børn maa giøres til Mennesker, før end de blive Christne».

HOLBERG INTRODUSERER DEN SOKRATISKE SAMTALEN

Holberg gikk til felts mot forelesningene, som han mente var avlegs etter at boktrykkerkunsten var oppfunnet. Han sa at ungdommen «med større nytte læser deslige Bøger, som med Flid er udarbejdede, end hører, hvad som i en Hast sammenskrives og recitteres».

Hva er Holbergs alternativ til forelesningene? Det er *samtalen* mellom lærere og studenter:

"Herover holder jeg for, at det kunne være nyttigere, hvis Lectores blev forvandlede til Responsorer, således at de på visse Tider og Steder lod sig indfinde for at svare de Spørgsmål, som af den studerende Ungdom blev dem foresat, at sige dem, hvad de forlangte at vide, og forklare for dem, hvad de ikke kunde forstå i de Bøger og Skrifter, hvis Læsning de tilforn havde rekommanderet dem".

Dette hadde to fordeler, mente Holberg. For det første ville ingen driste seg til «at antage et Lære-Embede, medmindre han fandt sig selv moden og voksen dertil». I en åpen samtale kan læreren ikke skjule sin uvitenhet, og han ville drives til «idelig Læsning» og til å øke sine kunnskaper, slik at han aldri står «ubevæpnet» overfor sine studenter.

For studentene var fordelen den at de ble undervist i de ting som de virkelig ville vite noe om – og de «kunne få de Knuder løst, som de selv ikke kunne løse». Holberg introduserer altså den sokratiske samtalen på morsmålet og «den levende vexelvirkning» 100 år før Grundtvig.

Autoritetstro og sjelløs pugging var for Holberg en vederstyggelighet. «Man maa først lære at tvivle, førend man maa lære at troe,» sa han. «Jeg bifalder derfor ikke dem, der ideligen raabe: troe! troe! jeg ser heller, at de raabe: randsag! saasom det staaer udi et Menneskes Magt at randsage.»

HAN BLE EN VARM FORKJEMPER FOR KVINNERS LIKESTILLING

Holberg mente at for mye kunnskap både kan være unyttig og direkte farlig. «Thi Erfarenhed lærer, at man kan studere sig taapelig,» skriver han. En overstadig lærd mann kan sammenlignes med en overstadig beruset mann, sier han – og fortsetter:

"Ligesom Planter ikke kand trives formedelst Mængde af Vædsker, og Lampen udslukkes formedelst Oliens Overflod, saa kand Hiernen giøres sløv af formegen Læsning. Man kand opfylde sit Huus med saa mange Gieste, at man selv ikke haver Rum til at vende sig, og man kand fylde Hovedet med saa mange fremmede Hierner, at ens egen Hierne ikke kand operere".

Erasmus Montanus er en slik type som har forlest seg og hvis lærdom verken er klok, nyttig eller livsnær. Den evige student Per Iversen i Peder Paars har disputert hele åtte ganger i København og er så lærd at «… hand sig børster ey, sig aldrig Haaret kiæmmer … Den hele Callundborg ham for hans Lærdom roser. Thi hand ey Hænder toer, ey binder sine Hooser». Magister Petronius i Den Vægelsindede «fører Pølsesnak udi en lærd Stiil». Han er en livsfjern og velstudert narr.

Holberg var også tidlig ute når det gjaldt utdannelse for kvinner. Han, som i sin ungdom drev gjøn med kvinnen, og som med 60 gode grunner beviste at hun ikke hadde sjel – og som selv hele sitt liv var ungkar, han ble en varm forkjemper for kvinners likestilling på alle områder. Også når det gjaldt adgang til utdannelse. Når så få kvinner utmerket seg i kunst, vitenskap eller politikk, så skyldtes det den oppdragelse og utdannelse de fikk, mente han. Kvinner kunne ikke utfolde sine evner når de ikke fikk sjansen til å bruke dem. Her var Holberg lenger forut for sin tid enn på noe annet område.

OPPFORDRER LÆREREN TIL Å SE ELEVEN OG ELEVENS FORUTSETNINGER

Ludvig Holberg var også opptatt av den gode lærer. Han tar bestemt avstand fra den lærer som «tordner med sin Røst» og «lyner med sitt Riis». Han legger større vekt på «Skønsomhed og Moderation» enn på faglig kunnskap hos læreren. «Skønsomhed» handler om dømmekraft når en lærer vender blikket mot eleven og elevens forutsetninger. Holberg skriver:

"Lærdom og Visdom er tvende differente Kvaliteter, thi Erfarenhed viser, at en kan være lige så ufornuftig, som han er lærd, hvoraf flyder, at en sprænglærd Informator, der ikke har Skønsomhed nok til at udforske en Discipels naturel, spilder Tiden ved at oplære ham i de Ting, som han siden skal forglemme".

Holberg oppfordrer altså læreren til å se eleven og elevens forutsetninger, istedenfor å bruke sin egen skoletid som modell. Her har skolemesteren mye å lære av håndverkere, kunstnere og bønder. Byggmesteren utforsker grunnen før han reiser muren, kunstneren betrakter stoffet, bonden undersøker jorden om det er hvete eller rug, bygg eller havre som passer best. Mens lærerne, hvis oppgave det er å danne mennesker, sjelden tar bryet med å se hen til elevene – «hvilket forårsager, at unge Mennesker i deres Skolegang påsættes en Skikkelse, som ikke passer sig til deres Natur, og at de derfor må reduceres til en rå Materie igjen og omstøbes i en anden Form».

Den andre viktige kvalitet hos en god lærer var for Holberg «Moderation», dvs. vennlighet og omgjengelighet.

"Thi det er ved Sagtmodighed og venlig Omgængelse, Disciplenes Hjerter vindes. Lyst til Studeringer er en Følge af Kærlighed, som fattes til Lærerne, ligesom Strenghed og Tyranni indprenter dem Afsky for at studere. Ved kærlige Opmuntringer udvirkes langt mer end ved Ferle og Ris. Allermest er de Skolemestre at laste, der prygler Børn uden Skønsomhed og i Utide, det er: revser nogle, efterdi de ikke så hastigen kan fatte og lære en Ting som andre, ej iagttagende, at Naturen ikke uddeler de samme Gaver i lige Grad til alle".

EKSEMPLER ER KRAFTIGERE ENN BARE ORD

Holberg er også en tidlig talsmann for aktivitetsprinsippet i pedagogikken. Eleven må ha et aktivt forhold til læring og selv «examinere allting fra Grunden af». Den mest effektive av alle undervisningsmåter er anskuelsesundervisning og eksemplets makt.

Den Taler taler bedst, som ej ved Ord alene Paavirker mig, men og ved Liv og Sæder rene.
…
Den, som kan læge Saar, ham man en Læge kalder,
Ej den, som kjender blot til Kunstens Theori.
Ej den er Maler, som om Kunst kan føre Skvalder,
Men den, som virkelig dig gjør et Maleri.
Saa og i Hellighed den maa vel Forrang have,
Som lever fromt, ej den, som præker som en Pave.

I sin tale ved nedleggelsen av rektoratet, der han samler de fleste av sine pedagogiske tanker, slår Holberg fast at «Eksempler er kraftigere enn bare ord». Særlig gjelder det den moralske oppdragelsen. Men han gjør seg også til talsmann for praktiske eksperimenter innenfor bl.a. naturfag og medisin.

Holbergs dannelsesprogram kan sammenfattes i formelen: Menneske først. For å bli «menneske først» må man se på menneskets natur – og man må gi mennesket frihet. Ikke en ubegrenset frihet, ikke en frihet fra alle seder og skikker, men en frihet som gir muligheter til å bli et sant menneske, finne sin plass i verden, utnytte sine evner. Til det sant menneskelige hørte også det religiøse.

Begrensningen hos Holberg var, slik Reidar Myhre skriver i sin store avhandling om *Holbergs pedagogiske idéer* (1969), hans ensidige tiltro til intellektualismen. Myhre skriver: "Han ville gjøre menneskene til «fornuftige Creature», og det er vel og bra nok. Men han underkjente i oppdragelsen den verdi som ligger i fantasi og følelse, begeistring og tro, i det hele den åndens grepethet som ligger bak de store og lysende gjerninger i menneskehetens historie – og til en viss grad også bak all sann oppdragende undervisning".

Det er her Nicolai Frederik Severin Grundtvig (1783–1872) og Christen Kold (1816–1870) kommer inn. Prestesønnen Grundtvig og skomakersønnen Christen Kold ville nettopp innføre fantasi og følelse, begeistring og tro i skolen. Det poetiske er en grunndimensjon ved det sant menneskelige og bør også være det i skolen, mente de.

Men det var Ludvig Holberg som pløyde marken for disse idéene.

Inge Eidsvåg,
forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen

[1] Ludvig Holberg: Samlede Skrifter, bind. 14. København, 1913–63. [2] Ludvig Holberg: Moralske Tanker, København, 1744. [3] Ludvig Holberg: Epigrammer II. København, 1743. [4] Ludvig Holberg: Moralske Tanker, København, 1744. [5] Ibid. [6] Ibid. [7] Ibid. [8] Ludvig Holberg: Ludvig Holbergs tre Levnedsbreve 1728–43. (København 1965.) [9] Ludvig Holberg: EpigrammerIII (1743). Oslo, 1922. [10] Ludvig Holberg: Epistler, nr. 390 (1748–54). København, 1944–54. [11] Ibid. [12] Ibid. [13] Ludvig Holberg: Epigrammer III.

MUSIKAL - BROADWAY
SOM FAG OG SOSIALPEDAGOGISK ARENA

Fra «Orfeus & Evrydike»- høsten 2021

Roar i arbeid

Fotos: Seljord folkehøgskule

Fra «Huldresølvet»- våren 2022

Hva er god folkehøgskole, egentlig? Mange elever tenker nok tilbake på sosiale settinger med bålkos, kakao og felleskap. Læringsarenaene og minnene er mange. Samtidig står linjefagene sterkt i folkehøgskolene, og faglig kvalitet er viktig. Linjene skal tjene minst to viktige funksjoner. De skal samtidig rekruttere og danne. På websiden folkehøgskole.no skiltes det med 857 linjer på norske folkehøgskoler. Det finnes sikkert like mange tilnærminger til de ulike linjene. Lærernes pedagogiske frihet sikrer et stort mangfold.

Selv har jeg vært velsignet med pedagogisk frihet ved Seljord Folkehøgskule i snart 27 år. Jeg startet opp som musikklærer i 1995 og fikk fra starten ansvaret for skolens felles teaterprosjekter. Allerede første året inkluderte vi hele skolen i en storslått oppsetning av den norske musikalen «Bør Børson jr». I 2008 så linja Musikal - Broadway dagens lys basert på erfaringene med å dele kjærligheten til musikkteater med unge mennesker. I 14 år har linja rekruttert flotte ungdommer til sang, dans og musikkteater. Jeg tenker her å dele noen tanker om hvorfor jeg mener Musikal - Broadway er god folkehøgskole.

INTERESSEFELLESKAP OG LÆREREN SOM NERD

Jeg ser på linja som et interessefelleskap. Interessen og gleden over faget musikal er det som samler oss, elever og lærere. Som 54 årig folkehøgskolelærer er det ikke alltid jeg føler meg kodefortrolig med 18-19 åringene. Humoren, språket, referansene kan til tider være svært så sprikende fra mine egne. Men i musikaltimene er vi på samme planet. Her snakker vi definitivt samme språk. Vi er entusiastiske overfor det samme, vi gleder oss sammen til turer og forestillinger og deler fascinasjonen over en fantastisk uttrykksform. Selv om samtaletemaer kan sprike i alle himmelretninger, holdes gruppa sammen av grunninteressen musikal. Jeg ser dette som selve motoren i faget, og er fra første dag fokusert på å skape en god gruppedynamikk rundt den.

Begrepet 'nerd' kan ha ulik språklig valør. Jeg tenker det utelukkende positivt. Elevene vet å sette pris på lærere med stor faglig entusiasme og kunnskap. Jeg tør påstå jeg er en musikalnerd, og bruker mye tid på faget mitt. En «smittsom» lærer inspirerer og trekker elevene med seg. Det prøver jeg å være. Samtidig opplever jeg at entusiastiske elever virker inspirerende på meg som lærer. Det er en gjensidig vekselvirkning. Nerdete entusiasme ekskluderer ikke andre fokus enn det faglige, men interessefellesskapet kan fort smuldre om den forsvinner. På Musikal - Broadway har vi to show og en tur til Broadway (New York) som samlende faglige høydepunkt som holder den nerdete gnisten ved like i elevgruppa. Det er mye å glede seg til i hverdagen.

ROAR A. K. BØYE
LÆRER MUSIKAL - BROADWAY

Roar har hovedfag i musikk fra Institutt for musikk og teater ved Universitetet i Oslo. Han har vært aktiv som musiker og teaterinstruktør i mange år. Han komponerer musikk til teater og mindre grupper, spiller piano og gitar. Han har også skrevet flere manus for musikkteater og diverse spel. Roar er hovedansvarlig for skolens store og små teaterproduksjoner.

DU ER VIKTIG FOR FELLESKAPET

Ved siden av faglig interesse er det min overbevisning at en god gruppedynamikk er avgjørende for kvalitet. Elevene er kommet for å synge, danse og spille musikkteater, men dette fungerer dårlig om ikke medlemmene av gruppa er trygge på hverandre. Vi snakker om å gjøre hverandre gode og at alle er viktige for gruppa. Det er avgjørende at alle blir sett og at alle får utfordringer. Allerede på første møte ved oppstart av året snakker vi om «suksess- og fiaskofaktorer». Dette betyr ikke at vi kvantifiserer eller måler elevprestasjoner. Det betyr heller ikke at noen elever oppnår suksess mens andre er dømt til å mislykkes. «Suksess» og «fiasko» er ord fra musikkteaterverdenen ment som metaforer i en sosialpedagogisk kontekst for gruppa som helhet. Vi snakker sammen om begrepspar der noen «suksessfaktorer» bidrar til å skape et godt klassemiljø mens «fiaskofaktorer» gjør det utfordrende og vanskelig. Eksempelvis:

"Suksess"	**Kontra**	**"Fiasko"**
Frammøte	Kontra	Fravær
Positiv attityde	Kontra	Negativ attityde
GruppeføleIse	Kontra	Egotripp
God helse	Kontra	Sykdom
Komme uthvilt	Kontra	Møte trøtt og energiløs
Grupperespekt	Kontra	Sladder
Øve og komme forberedt	Kontra	Møte uforberedt
Konsentrasjon	Kontra	Uro i timene
Komme på tida	Kontra	Komme for sent

„EN «SMITTSOM» LÆRER INSPIRERER OG TREKKER ELEVENE MED SEG

„GJENNOM SAMTALE OG LEVENDE VEKSELVIRKNING VOKSER VI GJENSIDIG

Elevene skjønner umiddelbart at de ikke ønsker å være i en «fiasko»-gruppe. De samlede «suksess»-faktorene er et ideal. Vi opplever alltid «fiasko»-faktorer som sikkert de fleste andre linjer, og vi viser stor toleranse når vi møter dem. Blir en elev syk gjør vi hva vi kan for å tilrettelegge, og må en elev på opptaksprøve eller begravelse viser vi stor forståelse. Det viktige er at unntakene forståes i en kontekst der hver enkelt har en forståelse at han/hun/hen er viktige for felleskapet. I dette ligger mye godt sosialpedagogisk arbeid etter min mening. Eksempelvis har vi «gråtesirkler» der vi kan snakke åpent om noen føler seg utsatt for sladder eller negativ attityde. Dette er klassemøter der vi pålegger hverandre at det som deles i gruppa blir i gruppa. Min erfaring er at når vi kan snakke voksent om temaer som gjør det vanskelig for medlemmer av gruppa vokser vi som felleskap. Gjennom samtale og levende vekselvirkning vokser vi gjensidig. Her ligger det mye god danning. Slik jeg ser det er dette noe av det viktigste elevene lærer på folkehøgskole, bevisstheten om egen rolle i et sosialt felleskap, og ikke minst bevisstheten om egen verdi i gruppa.

FAGLIG KVALITET OG STOR LÆRERTILSTEDEVÆRELSE

Elevene gjennomskuer raskt om det faglige ikke holder mål. Musikal - Broadway har tre lærerfunksjoner, en musikk/musikkteater-lærer, en sangpedagog og en danselærer. I tillegg har vi gleden av samarbeid med profesjonelle Broadway-aktører. Vi sørger alltid for at lærerne har god kompetanse på det de driver med. Selv har jeg over 35 års fartstid med musikk og musikkteater, og våre danselærere har solid dansefaglig bakgrunn. Ut over faglig kompetanse kommer formidling og inkludering av elevene. Jeg har allerede berørt «nerdete entusiasme» som en nøkkelfaktor. I harmoni med dette handler det om å ta faget på alvor. «Alle» kan kle seg ut og synge og danse litt og kalle det for musikal, men elevene forventer mer. Vi er derfor et fag med stor lærertilstedeværelse. Dette betyr ikke at elevene ikke får ta eget ansvar og medbestemmelse.

Gjennom året har elevene rikelig ansvar for egne morgensamlinger, fredagsklubber og samlingskveld. Men de har ikke den faglige forutsetningen for å gi faget nok faglig tyngde på egen hånd. Musikal handler bl.a. om musikalsk bevisstgjøring, danseteknisk utvikling og opparbeiding av forståelse for formidling og scenisk tilstedeværelse. Her trenger elevene faglig veiledning gjennom en modningsprosess. De lærer stemmebruk, diksjon, det å synge en andrestemme, «å stå i lyset», legge en grunnsminke, å planlegge et kostymeskift, og utallige andre delferdigheter. Vi er ingen fagskole, men ser den kvalitative nødvendigheten av å gi elevene et godt grunnlag. De elevene som søker seg videre til fagskoler, har uansett masse å lære der, men gjennom å lære grunnleggende ferdigheter og faglig bevissthet hos oss stiller de sterkere.

ANSVARET FOR ET PUBLIKUM

Det å jobbe med et scenisk fag krever også å oppøve bevissthet om publikums opplevelse. Som utøvende fag ber vi om publikums oppmerksomhet. Dette krever et spesielt ansvar. Gjennom to show i året får elevene lære dette under kyndig veiledning. Erfaringen fra det første showet tar de med seg til det neste og vokser på det. Det er stimulerende å høste applaus og anerkjennelse etter hardt arbeid med noe. Det at det koster noe å jobbe scenisk er en god lærdom i seg selv. Vi er bevisst på at vi jobber med amatører, samtidig er det mye å vinne på at det ikke skal se amatørmessig ut. Vår erfaring er at elever setter pris på og lærer av dette uansett planene de har for livet sitt etter folkehøgskolen.

INKLUDERING

En annen viktig lærerfunksjon er å sørge for å inkludere alle elevene. Dette er ikke nødvendigvis gitt med elevstyrte timer. Elever kommer med ulik bakgrunn og ulike forutsetninger. En erfaren lærer kan tilpasse utfordringene til den enkelte elev. Alle skal i utgangspunktet vokse i faget, men ikke nødvendigvis med samme type utfordring. Lærerne blir kjent med elevene både i praktisk undervisning og gjennom elevsamtaler. Ikke sjeldent blir for eksempel koreografier tilpasset enkelt-elevens forutsetninger. Jeg sammenligner ofte undervisningen med et svømmebasseng der læreren fyller bassenget med faglig innhold. Noen kan hoppe rett på «djupet», mens andre er tryggere på «grunna». Gjennom en felles modningsprosess kan elevene jobben sammen «midt i bassenget» og lære av hverandre.

HISTORIEFORTELLING

Det siste jeg vil peke på er Musikal - Broadway-linja som historieforteller. Vi lever i en postmodernistisk tid der fortellinger gjerne brytes opp i småbiter. Sosiale medier er full av fragmenter og delfortellinger. Det meste virker slagord og overskriftsbasert. Det er fristende å følge trenden inn i musikkteaterfaget med å lage collager og usammenhengende tablåer. Faren er at effekt blir viktigere enn innhold. Det er her jeg som folkehøgskolelærer ønsker å bidra til mer helhetlig historiefortelling. Som lærer kan jeg hjelpe elevene med å fortelle historier som anskueliggjør viktige temaer og åpner for innsikt. Som eksempel jobbet Musikal -Broadway med «Orfeus & Evrydike» i høst og «Huldresølvet» denne våren. I begge forestillingene kunne vi gjennom myter og sagn peke på evig aktuelle temaer som hvordan mennesker skaper ubalanse med å tappe og sloss om naturens ressurser. På den måten kan vi snakke om viktige temaer internt og ikke minst levendegjøre dem for et publikum. Slik sett mener jeg vi bidrar med noe viktig på elevenes dannelsesreise.

Roar A. K. Bøye,
lærer Musikal- Broadway

Mer enn ord

Fotograf: Espen Thomassen Fornes

Før en skapelse er det alltid en følelse.

Peder Pedersen, Fotolærer Lofoten folkehøgskole

NOTERT

BRAANEN I KIRKA

Jeg gikk i kirka på julaften i fjor også, sammen med familien. Stort sett får jeg dem med hvert år. Men hvis du presser meg på dette med tro, svarer jeg at jeg ateist. Jeg tror ikke på noen personlig gud eller et liv etter dette.

Hvorfor går du da i kirken? Hva opplever du der?

Jeg opplever at det finnes en ramme for jul og andre høytider i Norge, og den rammen er kirka. Det handler ikke om personlig tro. Du bare gjør det du skal gjøre. Du behøver ikke finne fram på egenhånd til den katolske kirka eller et annet trossamfunn. Nei, gå nå til det som er byens eller bygdas kirke. Forsamlingshuset. Man trenger ikke være kranglete på sånne ting, selv om presten sier et eller annet du ikke tror på. Når man er i en forsamling eller et kollektiv, må man være litt raus selv også. Jeg synes mange er litt pirkete på sånne ting. I et politisk parti må man jo tolerere både det ene og det andre av ting man er uenig i. Da får man tåle det i kirka også. Ja, jeg synes kirka er en fin tradisjon. Vi trenger en høyere himmel over livene våre, i hvert fall gjør jeg det.

Redaktør i Klassekampen Bjørgulv Braanen i Kultur Plot

SV-ERE OG GRØNLAND KIRKE

Det var nylig strid om denne NLA Høgskolen, hvor det står et eller annet i formålsparagrafen om at deres grunnsyn er at rammen for ekteskapet er samliv mellom mann og kvinne. Nei, det ville de (kirka) ha brent ut, da skulle de nekte dem offentlige penger. Det lyktes jo ikke. Men det som er rart, er at de kristne som nå har fått makta i kirka, da de var i opposisjon, var det om å gjøre at alle skulle få sine egne symboler og egen liturgi, til fordel for eksempel homofilt ekteskap. Men nå som de er kommet til makta. Driver de og angriper konservative prester borte i Stavanger. Nei, da skal det ikke være noen avvik! Man skulle tro at disse folkene visste noe om hvordan det er å være minoritet. Men nei, når de kommer til makta blir de verre enn dem de før sto i motsetning til. Asle Toje setter ord på det der. Akkurat der er jeg enig med ham. Du kan jo heller ikke gå i Grønland kirke på julaften hvis du ikke er SV-er, det er klin umulig. Der er det klima, asylpolitikk, der er det pridefestival, det er hele repertoaret … Nei, det der må du ikke ha på trykk.

Redaktør i Klassekampen Bjørgulv Braanen i Kultur Plot – til Alf van der Hagen

NOTERT

MEST MOBBING PÅ 5. TIL 7. TRINN

Mobbetallene for skolen totalt er stabile, viser tall fra Elevundersøkelsen. De eldste elevene i barneskolen på 5. til 7. trinn blir mest mobbet, mens færre blir mobbet på høyere skoletrinn.

Aktuelt frå Kunnskapsdepartementet

HAVREMELK

Kuer slipper ut metangass. Og det er jo sant, men det ville vært mindre sant om de slapp å spise så mye kraftfôr og i stedet spiste bare gress og løv i skogen. Hvis dyrene fikk gå ute og beite og spise høy om vinteren, ville de vokse saktere, og kjøttet og melka ville blitt mye dyrere – men da hadde de bidratt til å lagre karbon i stedet for å bidra til klimakollapsen.

Men man snakker om kuene som et problem og får folk til å drikke havremelk i stedet for kumelk. De store matselskapene maksimerer profitten på folk med miljøangst: Havremelk er like dyr som vanlig melk, men er mye billigere å produsere. På åkre som etter høsting og før såing bare ligger og lekker drivhusgasser.

Stefan Sundstrøm i Klassekampen

UKRAINA

Ukraina er tradisjonelt et sterkt industriland og produserer blant annet verdens største transportfly, Antonov An-225. Industriutviklingen har de siste tiårene vært nærmest katastrofal.

Med kolleger ved Universitetet i Gdansk har vi sett på avindustrialiseringen i de tidligere østblokklandene. Tsjekoslovakia og Ungarn viser vekst i industrien som del av bruttonasjonalproduktet (BNP). De andre landene har negative tall, og verst ut kommer Ukraina: industriens bidrag til BNP sank med 65 prosentpoeng mellom 1995 og 2019. Vi ser også en slags «race to bottom»-dynamikk. Polakker arbeider mye i utlandet, og spør man i Vest-Ukraina hvordan arbeidsmarkedet er, får man svaret at «heldigvis er det mange jobber å få i Polen». Stiller man samme spørsmål i Moldova, får man til svar at «heldigvis er det mange jobber å få i Ukraina».

Klassekampen

TONO LANSERER REVYKAMPANJE

Mange revyarrangører vet for lite om opphavsrett. Det skaper utfordringer for komponistsamvirket TONO. – Komponistene og sangtekstforfatterne skal gi tillatelse til bruk av musikk i skole- og studentrevyer og så videre, og nå tar vi grep for å øke kunnskapsnivået om opphavsrett, kollektiv forvaltning og TONO, sier kommunikasjonssjef i TONO, Willy Martinsen.

I januar 2022 lanserer TONO en kampanje målrettet mot revyarrangører. Med en ny digital informasjonsside, nettannonsering, e-post- og brevpostutsendelser til videregående skoler, folkehøgskoler og studentsamskipnader over hele landet vil TONO minne russerevyer og andre revyarrangører om at de må ha komponistene og sangtekstforfatternes tillatelse til å bruke musikk.

– TONO arbeider hvert eneste år, kontinuerlig, med kampanjer mot musikkbrukere vedrørende klarering av musikkrettigheter, ikke minst revyer. Vi håper dette vil bidra til at alle de som arrangerer revyer nå får den kunnskapen de trenger, sier kommunikasjonssjef Willy Martinsen i TONO.

ALL VERDENS MUSIKK PÅ ETT STED

Alle som skriver musikk har et opphavsrettslig vern etter åndsverkloven. Arrangører som ønsker å bruke musikk offentlig, for eksempel i revy, må i prinsippet ha en tillatelse fra hver enkelt musikkskaper til å bruke musikken.

– Så å si alle verdens komponister og sangtekstforfattere er medlemmer av TONO eller søsterselskaper av oss i det internasjonale nettverket av opphavsrettsorganisasjoner. Dermed kan TONO gi fremføringstillatelse for så godt som hele verdensrepertoaret på vegne av opphaverne. For musikkbrukere som kringkastere, strømmetjenester, konsertarrangører, og ikke minst revyer kan det knapt bli enklere, sier Martinsen.

TILLATELSE FØR PREMIERE

Uansett hvem som har skrevet musikken, og hvilken form den skal fremføres i, må tillatelsen være gitt og musikkavtalen være på plass før premieredagen kommer. Når siste forestilling er over trenger TONO rapport over musikken som er fremført, publikumstall og billettinntekter for å kunne sørge for at pengene kommer frem til riktige opphavere.

– For en TONO-betaling på bare to prosent av revyens brutto billettinntekter kan arrangøren være trygg på at de bruker musikk lovlig, at alle rettigheter er klarert og at komponistene og sangtekstforfatterne som har skrevet musikken får TONO-utbetalingen sin, sier Martinsen.

I tillegg til å informere om nødvendigheten av å klarere musikkbruken med TONO i forkant av revyen minner TONO i kampanjen også om at revyene må TONO-rapportere hva slags musikk som er fremført. TONO oppfordrer alle revyarrangører til å ta kontakt for å tegne avtale eller få sine spørsmål besvart.

Link til kampanjens informasjonsside: https://www.tono.no/revykampanje/

For mer informasjon:
Willy Martinsen, kommunikasjonssjef i TONO,
willy.martinsen@tono.no, mob. 909 65 254

OM TONO

TONO ble stiftet i 1928 og er et non-profit samvirkeforetak som eies og styres av opphavere (komponister og sangtekstforfattere) og musikkforlag, og som på deres vegne forvalter de økonomiske opphavsrettighetene til musikken de har skapt. TONO gir tillatelse til bruk av beskyttet musikk for eksempel på radio, TV, internett, konsert og kino mot betaling, og overfører hvert år sitt økonomiske resultat videre til rettighetshavere i musikk som har blitt spilt offentlig. TONO har mer enn 37 000 medlemmer, men arbeider også for millioner av opphavere og musikkforlag fra verden for øvrig. TONO gir musikkskapere et økonomisk grunnlag til å kunne skape ny musikk, og samler og forenkler lisensiering av beskyttet musikk overfor musikkbrukere. TONO omsatte i 2020 for 712,4 millioner kroner.

Grundtvig og folkehøgskolebevegelsen fra Skandinavia til USA

Av Sigurd Ohrem,
filosof og lærer ved Sandefjord folkehøyskole

I dette essayet vil jeg først kort beskrive Grundtvigs originale folkehøgskoleidé og applikasjonen av denne ved innføringen av folkehøgskolen i Norge. Grundtvigs visjon var at særlig de lavest utdannede gruppene i befolkningen skulle settes i stand til å bli myndige medborgere i samfunnet. Selv om folkehøyskoleideen omfattet et tilbud til alle, var skoleslaget i perioden fram til 1930, som er mitt utgangspunkt, et unikt, folkelig utdanningstilbud for voksne ungdommer fra landsbygda, barn av bønder, landarbeidere og fiskere.

Jeg vil særlig fokusere på den nære interaksjonen med gitte sosiale bevegelser som lå til grunn for målsettingen om å utvikle og danne deltakerne til aktive medborgere, og den særegne samfunns- og sosialpedagogiske metoder som etter hvert utviklet seg. Dette pedagogiske grunnsyn blir særlig viktig når på 1930-tallet ideen blir eksportert til USA, og derved gjennomgår en viktig modernisering og transformasjon.

INNLEDNING

«Nordens gave til resten av verden», dette er hedersbetegnelsen den norske sosiologen Rune Slagstad tildeler det nordiske folkeopplysningsprosjektet. Som vi skal se av dette essayet slo den nordiske ideen om et alternativt skoleslag, et danningsprosjekt basert på deltakernes kultur på 1930-tallet rot også på den andre siden av Atlanteren, med den grundtvigianske impulsen som sitt viktigste utgangspunkt.

Fellesnevneren for Grundtvigs utdanningspolitiske visjon var å «fremme den frie ånds poesi og målrettede kreativitet innenfor alle aspekter av utdanningslivet». Hans idé er en liberal, dialogbasert internatskole for unge voksne, basert på folkeånden og bondens og fiskerens egen evne til empowerment. Til grunn for dette ligger en revitaliserende og kristendomsintegrert nylesning av den norrøne kulturarven.

EN SKOLE FOR LIVET

Grundtvigs idé om folkehøyskolen er en skole for livet, ulikt det tradisjonelle gymnaset, med sin pensumbaserte, stive og formelle stil, som han forøvrig benevnte «den sorte skole». Mye av hans pedagogisk-poetiske inspirasjon kom fra den tyske romantikken. Opplysningen skulle komme nedenfra dvs. fra folkekulturen, og innenfra den enkelte, motsatt det som gjaldt i den klassiske dannelsen. Den folkelige opplysningen skulle bygge på det som var særegent for det aktuelle folk, og deres naturlige og poetiske språk og historie. Han byttet uten en religiøs kanon med en historisk-poetisk, der også overleverte folkelige mytologier hadde en viktig rolle.

DANNING VIA DIALOG

Ifølge Grundtvig og hans etterfølgere skulle den frie og åpne dialogen være den foretrukne metoden i læringsprosessen, som tok utgangspunkt i det praktiske hverdagslivet som læringsarena. Hovedmålet var personlig opplysning og dannelse som en refleksjon over betingelsene for ens eget liv. Hans vektlegging av de samfunnsmessige og kulturelle verdienes forrang kommer til uttrykk i formuleringen «menneske først deretter kristen». Skolenes kulturåpne læringsarenaer skulle fylles med lys og glede, Grundtvig var ingen tilhenger av pietismens alvor, og la liten vekt på synd og tilgivelse. Verken helvetestro eller misjonerende preking og formaninger var velkomne i dette radikale skoleslaget.

Martin Luther King på Holtekilen folkehøgskole I 1964

GRUNDTVIG GOES AMERICA

Nesten hundre år etter oppstarten av den første nordiske folkehøyskole, skulle Grundtvigs spiringsdyktige ideer spre seg over Atlanteren, og vekke en første, overraskende gjenklang i fjellområdene og gruvekulturen i Tenessee. Her ble den legendariske og politisk venstreorienterte Highlander Folk High School grunnlagt i 1932. Highlander henvendte seg særlig til det unge, gryende arbeider- og fagforeningsmiljøet lokalt, og ble etter hvert en katalysator for den framvoksende borgerrettighetsbevegelsen. Grundtvigs visjon fikk her stor betydning som en inkubator for tanker og tiltak om integrering av hvite og fargede ungdommer. Fra dette miljøet, som vil bli nærmere beskrevet, sprang politisk potente personligheter som Martin Luther King og Rosa Parks, symbolisert gjennom protestsanger som *We shall over come* og *You gotta Move*, begge med blueslegendene Leadbelly og folkesangeren Pete Seeger som faddere.

FOLK HIGH SCHOOL OG USA

Ideen om en skole for livet ble importert til USA mellom de to verdenskrigene, og gjennomgikk dermed så en viktig modernisering og transformasjon. På 1920-tallet blomstret alle slags nye, sosialpedagogiske ideer på utdanningsarenaene i USA. En mann som tok disse ideene på alvor var den appalachiske og «hillbilly-intellektuelle», Myles Horton. Opplyst og inspirert etter å ha hørt en danskfødt prest snakke engasjert om Grundtvigs ideer og de danske folkehøgskolene, la han kursen over Atlanteren for å utforske disse nye, reformpedagogiske perspektivene i deres naturlige miljø - Danmark. Horton tilbrakte først tiden på Borup, hvor han lærte å forstå dansk, og besøkte deretter andre skoler, som Helsingør og Esbjerg, og studerte de tidlige anvendelsene av grundtvigianske ideer og pedagogiske metoder. Han var spesielt oppmerksom på hvordan elevene kunne vekkes til å søke sine røtter gjennom møte med norrøn mytologi og nasjonalhistorie. Men også gjennom folkelige sanger og poesi kunne en formidle innsikter som ellers ville blitt ignorert. Videre innså han, at «å synge unisont var en effektiv måte å inspirere mennesker og bringe dem nærmere hverandre». Han anerkjente Grundtvig som en opprører, en inspirator for de fattige og stemmeløse. Blant de funksjonene Horton mente var nyttige å ivareta var: Studenter og lærere som bor sammen, kollegalæring, allsang, frihet fra statlig regulering, sosial interaksjon i uformelle omgivelser, frihet fra eksamen. Han tok også med seg ideen om at hver skole skulle ha et formål eller et selvvalgt oppdrag.

HIGHLANDER FOLK SCHOOL

Etter at han kom tilbake til USA, i 1932, grunnla Horton Highlander Folk School sammen med Don West og Jim Dombrovski i Tenessee. Skolen skulle være for unge menn og kvinner fra fjellområdene og arbeidere fra fabrikkene. Afroamerikanere skulle inkluderes i studentgruppa, som ville leve i nærkontakt med sine lærere. Erfaringslæring gjennom å leve, studere og jobbe sammen ville skape en forståelse av hvordan man finner sin rette plass i en verden av forandring.

Området lå i et av landets fattigste fylker. Kontrasten til de norske skolene, som tidlig på 1900-tallet først og fremst var knyttet til bondebevegelsen, men fremmedgjort fra arbeiderklassen, var særlig tydelig. Ifølge Grundtvigs idé om at folkeånden skulle gjennomsyre skolene, er det ikke overraskende at dette appalachiske skoleeksperimentet, grunnlagt i et område av fattige arbeidsfolk med både hvite og fargede, skulle framvise slike betydelige forskjeller. Highlander koblet seg til den fremvoksende, lokale arbeiderbevegelsen, og Horton formet Highlanders utdanningsprogram for å støtte en sosialt inkluderende og demokratisk filosofi. Horton inviterte ungdom uavhengige av hudfarge til seminarene sine, og Highlander ble en av få arenaer der afroamerikanere og hvite kunne møtes.

Da han under Danmarksoppholdet møtte Grundtvigs skoleide i praksis, kom teorien nærmere handling i sin egen kontekst. Synet om at utdanningen skulle bygge på folkelige verdier krevde at de unike, folkekulturelle tradisjonene på landsbygda skul-

Highlander Folk School

HORTONS DRØM VAR Å FORANDRE DEN VERDEN SOM AMERIKANSKE FATTIGE OG UNDERTRYKTE MENNESKER LEVDE I.

le være et grunnleggende trekk. Fremføring av folkesanger og folkeeventyr ble de viktigste enkeltelementene blant de faste innslagene i øktene.

I et TV-intervju med Bill Moyers fra 1980 forteller Horton om sine tidlige inspirasjoner, bl.a. fra å vokse opp i en fattig landsby med mye muntlighet og få eller ingen bøker. Inspirert av Bibelen hadde han lært at du ikke kan forandre samfunnet uten å innse at kjærlighet er en universell verdi. Gjennom sine lesninger så han viktigheten av en grunnleggende skaperkraft, men folk burde ikke bare være talsmenn for kreativitet, de måtte være kreative selv. Horton var også sterkt overbevist om at menneskerettighetene var universelle og gjaldt for hvem som helst, og dessuten måtte være subjektivt meningsfulle. Senere lærte han av Marx om de sosiale klassene, som han kunne bruke som et verktøy for å analysere det amerikanske samfunnet. Fra disse ulike delene, som i likhet med Grundtvigs interesser, inkluderte omfattende lesning av poesi og lyrikk, skapte han sitte eget verdibaserte livs- og skolesyn.

POPULÆRKULTUR OG SANGTRADISJON

Grundtvig skrev en enorm mengde populære, ofte åndelige sanger, som senere ble fremført daglig av elevene ved skandinaviske folkehøgskoler. Den dag i dag har den norske folkehøgskolen sin egen, nasjonalt distribuerte og anvendte sangbok, slik tilfellet er også i Danmark.

Sang var en viktig del også av dagliglivet på Highlander, og skapte fruktbare krysspollineringer. Hortons kone Zilphia, sammen med studentene, samlet inn tradisjonelle folkesanger, religiøs musikk og fagforeningssanger fra regionen, som hun deretter skrev om for å passe de deltakende studentgruppene. Det velkjente eksemplet er da hun lærte folkesangeren Pete Seeger en tidlig versjon av *We Shall Overcome*, opprinnelig en gammel baptistsalme. Highlander er stedet der denne sangen ble overført fra arbeiderbevegelsen til Civil Rights Movement. Sangen ble gjort til et klingende symbol på både skolen og Civil Rights Movement og illustrerer tydelig Highlanders rolle som et lokomotiv for å styrke undertrykte gruppers identitet, og gi dem de nødvendige verktøyene for å komme inn i samfunnet. *We shall overcome*, fant senere veien også til norsk folkehøyskoles samling av populære sanger.

EN SKOLE FOR UNGE VOKSNE I ARBEIDERKLASSEN

På 1930-tallet i USA var arbeiderklassen og deres organisasjoner de nærmeste følgesvennene for Highlander-initiativet. Horton mente at politisk og økonomisk makt måtte utfordres for å frigjøre vanlige folk fra herredømme. Men, i samsvar med Grundtvig, måtte menneskene med problemene finne sine egne løsninger, ikke ekspertene som uten hell hadde forsøkt å løse andres problemer. I stedet for å tilby lettvinte løsninger, hjalp Highlander vanlige mennesker med å skaffe seg en utdanningsbase for å få kontroll over sine egne liv.

Hortons drøm var å forandre den verden som amerikanske fattige og undertrykte mennesker levde i ved å skape en skole for livet, basert på mild kjærlighet og mellommenneskelig vennlighet og styrt av slike verdier som frihet, likhet og ekte demokrati. Det viktigste elevene ved Highlander kunne lære av oppholdet var, ifølge en av studentene, hvordan de skulle hjelpe seg selv. Hortons drøm om en folkehøyskole stammet fra en dyp kritikk av det eksisterende utdanningssystemet. Hvis fattige, arbeidende mennesker av forskjellige farger kunne komme sammen, samhandle og dele sine egne erfaringer, kunne de finne sine egne måter å forbedre livssituasjonen sin på.

DET UFORMELLE LIVET

Et annen viktig inspirasjon Horton fikk med seg fra Danmark, var potensialet i det uformelle samspillet mellom lærere og elever, samt den gjensidige respekten og den naturlige likestillingen som preget dette samspillet. I denne atmosfæren av likestilling fikk deltakerne sjansen til å utfolde sine iboende, humane kapasiteter for å bli myndige, kompetente borgere. Horton ble fanget av ideen om å bruke innfødt kultur som en plattform for læring, og ble spesielt inspirert til å bruke disse metodene i sitt arbeid med blandede grupper av mennesker.

På jakt etter felles løsninger på elevenes erfarte barrierer og problemer, ønsket Horton at Highlander skulle stimulere studentenes bevissthet som frie borgere, for eksempel ved å gi fargede studenter de nødvendige verktøyene for å delta i politiske valg og på andre måter delta i demokratiske prosesser.

THE TIMES THEY ARE A´ CHANGING

Ved begynnelsen av 1950 endret skolen fokus fra vektlegging av menneskelig organisering innen fagforeninger, til et sterkt engasjement i borgerrettighetsbevegelsen. Institusjonen var nå blitt et samlingssted for de unge deltakerne i den afroamerikanske revolusjonen, medvirkende til den voksende Civil Rights-bevegelsen. Folk som Martin Luther King kom inn, og det samme gjorde Rosa Parks, kjent for busshendelsen, der hun som afroamerikansk statsborger ble den første som nektet å tilby setet sitt til en hvit person på offentlig transport. Rosa Parks visjon om et enhetlig samfunn ble skapt her, hvor hun opplevde at det fantes hvite mennesker som var like sterke motstandere av rasisme som afroamerikanske borgere. Rosa Parks var på Highlander i 1955, en måned før den berømte busshendelsen. Martin Luther King som deltok på flere seminarer og workshops på Highlander skulle senere besøke Norge for å motta Nobels fredspris. Senere i denne perioden kom andre afroamerikanske ikoner som Stokely Carmichael, senere mest kjent som en ledende Black Panther-aktivist, men også som styreleder for de amerikanske studentenes ikkevoldelige koordineringskomité fra 1966.

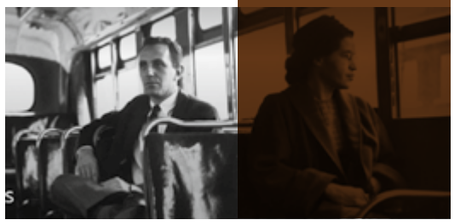
Rosa Parks,
Montgomery Alabama 1955

På 1970-tallet, etter at Civil Rights Movement ble mer separatistisk, og arbeiderbevegelsen slet med å overleve, ble nye minoritetsgrupper som indianere og chicanos trukket mot Highlander.

GLOBAL SUKSESSFORMEL

Ideen om en folkehøgskole, med opphav i Grundtvigs Danmark, har vært av varig kulturell og politisk betydning, spredd ideer og skapt langvarige, kulturelle forbindelser over hele kontinentet. Det har gitt voksne fra alle sosiale lag like muligheter til utdanning, og skapt arenaer for forberedelse til aktivt medborgerskap. Og ikke minst, skoleslaget har tilbudt steder for å møte jevnaldrende med ulik kulturell bakgrunn, fra ulike sosiale lag og av alle farger. Dette er en underkommunisert, men viktig utvidelse av folkehøgskoleideen, født ut av en bevegelse som ble opprettet for 200 år siden, og som endte opp med å spille en avgjørende rolle i å forme og modernisere Norge og Skandinavia. Denne impulsen og banebrytende ideen er det som utgjør folkeopplysningen, den nordiske gaven til den moderne verden.

Denne sosiale visjonen og pedagogiske inspirasjonen endret også noe i USA. Da Dr. Martin Luther King, i en alder av 35 år, mottok sin Nobels fredspris i Oslo i 1964, var han den yngste prisvinneren noensinne som mottok dette æresbeviset. I løpet av den samme turen tok han seg god tid til et minneverdig besøk på Holtekilen folkehøgskole i Oslo (Oslofjord folkehøgskole). Skolen feirer årlig fortsatt hans symbolske besøk på Martin Luther King-dagen, 15. januar.

Da Barack Obama holdt sin ganske populære tale til toppmøtet for de nordiske lederne i 2016, snakket han med patos om folkeopplysningens og folkehøyskolens avgjørende betydning for forholdet mellom USA og de nordiske landene, men spesielt om grunnlaget for Highlander og den avgjørende betydningen denne folkehøyskolen har hatt for danning og myndiggjøring av unge, afroamerikanske voksne og aktivister i Civil Rights Movement.

Barack Obama.
The White House

Myles Horton (1905 – 1990)
var en amerikansk sosialistisk pedagog, grunnlegger og rektor på Highlander Folk School, i Tenessee, som startet opp i 1932. Denne amerikanske folkehøyskolen var direkte inspirert av Grundtvig, og ble på 1940- og 50-tallet helt sentral i kampen for danning og integrering av elever på tvers av hudfarge. Horton ble også kalt «the father of the Civil Rights Movement", p.g.a. samarbeid med de fleste av periodens unge borgerettsledere. Blant disse kan nevnes Martin Luther King Jr., Rosa Parks, Ralph Abernathy og mange andre.

Barack Obama: *At Highlander, especially during the 1950s, a new generation of Americans came together to share their ideas and strategies for advancing civil rights, for advancing equality, and for advancing justice. Ralph Abernathy. John Lewis. Dr. Martin Luther King, Jr. They were all shaped, in part, by Highlander and the teachings of a great Nordic philosopher — and they ended up having a ripple effect on the Civil Rights Movement, and ultimately on making America a better place. I might not be standing here were it not for the efforts of people like Ella Baker and others who participated in the Highlander Folk School.*

Barack Obama: *Adress to the Nordic ministers of State 2016*, https://www.folkehogskole.no/blogg/obama-folkehogskoler-er-noe-av-grunnen-til-at-jeg-ble-president

ÅSANE:

KJØKKENSJEF SOM STADIG FORSTÅR BEDRE HVA FOLKEHØGSKOLE ER

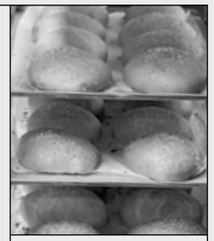

Oppskriften er til 60 burgerbrød. Burger er selvsagt en av favorittene, enten det er med kylling fisk eller kjøtt og sauser, salater i ulike varianter. Vi baker burgerbrødene selv:-)

Ørjan Teigland (43) er kjøkkensjef ved Åsane folkehøgskole utenfor Bergen. Nå kjenner han at han har landet etter å ha jobbet på hoteller og restauranter og de siste ti årene som selger i storkjøkkenbransjen. Snart har han to års erfaring i sin folkehøgskolejobb.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

– Jeg må si jeg har det bedre og bedre i denne stillingen - ettersom jeg stadig forstår bedre hva folkehøgskole er. Det er flott med elevkontakten. Det å se ungdom komme med blikket senket ved skolestart og så gå ut med hevet hode etter et skoleår er jo stort. Det er flott å være med på den reisen, smiler kjøkkensjefen.

– Hva vil du si du legger vekt på når du skal lede et folkehøgskolekjøkken?

– Vi ønsker å ha en stor variasjon fra klassisk norsk mat til mer spennende restaurantmat. Vi vil gjerne gi elevene deres favorittretter, men prøver å balansere. Vi skal bidra til et godt kosthold, og gjerne utfordre elevene til å prøve nye smaker. Vi oppmuntrer dem til å spise det som de kanskje tror de ikke liker. Men Ørjan tar det ikke så tungt om det iblant kommer en pizzabil på tunet. Det er greit at ungdom ønsker seg pizza, men vi skal friste med spennende og god mat fra folkehøgskolekjøkkenet. Spør vi elevene hva de vil ha er det pannekaker, pizza og våre egne vårruller som kommer på pallen, innrømmer kjøkkensjefen.

Ved Åsane kjører de matpakkelunsj en dag i uken, ellers er det varm lunsj som serveres. Måltidene bygges helst opp som buffeter. Da kan kjøkkenet servere det de mener er en riktig kombinasjon. De er veldig bevisst på å servere en meny med stor grad av sunnhet.

Målet er å bruke opp det som er av rester. Men det blir til nye retter – det skal ikke oppleves som resteretter.
Kjøkkenet har et kostøre å forholde seg til, men prøver å være kloke på innkjøp. Det skal helst være kortreist, ikke hentet fra andre siden av kloden. Det siste prosjektet er å opprette en urtehage hvor de kan bli selvforsynte etter hvert.
Dette året er det ingen veganere ved skolen. Men de legger til rette for spesielle behov – dietter og allergier. Det er alltid et vegetarisk alternativ. Ingen betaler ekstra for vegetar eller spesialdiett.
Fisk serveres i snitt to ganger i uken. Jevnlig serveres også en vegetarisk grønn meny. Da gjør de litt ekstra arbeid i å servere mange ulike retter. Ørjan forteller at de er blitt flinkere til å bruke mer linser og bønner for å redusere kjøttforbruket. Det kan også gjøres med å servere rikelig med innbydende grønnsaker, understreker han.

Når ikke trebarnsfar en er på jobb er han aktiv utøver av frisbeegolf. Det blir et par ganger i uka – selv i den kalde årstiden. Og bergenseren har kort reisevei til jobb fra Frekkhaug noen «steinkast» fra skolen.

Jevning: Rør sammen 2,5 dl vann sammen med 50 g mel i en kjele og varm opp mens du rører. Rør hele tiden mens det begynner å koke og tykne. La det småputre i 4 minutter mens du rører. Du skal nå ha en ganske tykk røre. Sett til side og la avkjøles i ca. 15 minutter.
Deig: Ha mel, sukker, gjær, melkepulver, egg, fløte, salt, flytende Melange og jevningen i en kjøkkenmaskinbolle med eltekrok. Elt på lav hastighet mens du gradvis har i melk. Når all melken er i lar du maskinen elte deigen i 15 minutter. De siste 3 minuttene kan du sette opp hastigheten på eltingen. Ha deigen i en smurt bolle og la heve til dobbel størrelse. Ca. 45-60 minutter. Smør litt olje på kjøkkenbenken og på henda dine og hell deigen ut. Del deigen i 120 grams emner og rull runde boller. Når det blir klissete så smører du henda med mer olje. På denne måten slipper du å tilsette masse mel. Plasser bollene på to stekebrett, 9 stk på hvert brett. Plasser dem ganske tett så de "vokser" inn i hverandre når de etterhever. Dekk med plastfolie og la etterheve i 30-45 minutter. Pensle med egg, strø på sesamfrø og stek på 180 grader i ca. 15 minutter.

12,5 dl vann
250 g hvetemel
3125 g hvetemel
375 g sukker
5 pk tørrgjær
250 g melkepulver (kan sløyfes)
10 stk egg
4 dl fløte
5 klype salt
250 g flytende Melange med smør- og rapsolje
12,5 dl melk
5 stk egg til pensling
20 ss sesamfrø

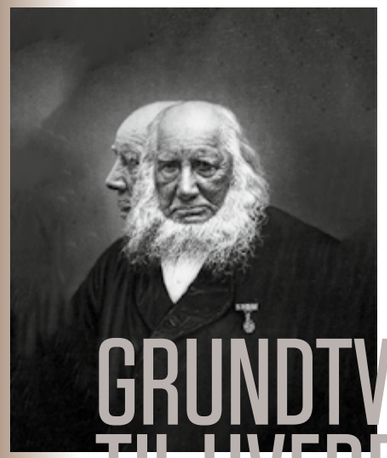

GRUNDTVIG TIL HVERDAGS

«Frihed lad være vort Løsen i Nord, Frihed for Loke saavel som for Thor»

(Fra innledningsdiktet til *Nordens Mythologi*, 1832)
Skal frihet og det menneskelige gjelde for alle, uavhengig av standpunkt og opphav?

Handler frihet også om å respektere hverandre og møtes på lik linje?

Da har vi i så fall havnet i en litt kinkig situasjon. For det har blitt akseptabelt å kalle den ved utrivelige navn, som ikke er nøye med selvsensuren og holder seg «innafor» de gitte oppfatningene. - *Gitt av hvem da, kan man spørre?*

Sosiale medier fungerer som ekkokammer for allerede inntatte standpunkter, eller de ligner mobbingen som forekom på skolegården når inspeksjonslæreren snudde ryggen til; den som yppet seg mot mobberne ble straks det neste offer. Slik er jungelens lov!

Den gode samtalen får dårlige kår når man må ta hensyn til hvilke samtaleemner som er de akseptable, når ord plutselig endrer mening - og når nye ukvemsord som *«vaksinemotstander» og «konspirasjonsteoretiker»* utdeles som slag i mellomgulvet.

Frykten for å henges ut gjør det enklere og tryggere *ikke* å sette seg inn i tingene selv, *ikke* å mene så mye - og i hvert fall *ikke uttrykke* noe som ikke allerede er formulert av dem som vet hva som er tillatt. - *Hvem nå det kan være?*

Husk at friheten kommer ikke av seg selv. Det kreves både mot, kraft og vilje for å leve som et fritt menneske - og for å kunne tillate den Andre å være like fri som deg.

Turid Ulven

NOTERT

LEGGER SEG FLAT

Jeg tok feil om muligheten av full invasjon av Ukraina, men det jeg oppriktig angrer og beklager, er en leder jeg skrev 9. februar med tittelen «Propaganda». Ikke fordi jeg hevder at propaganda ikke er forbeholdt Moskva og Beijing, men fordi jeg skrev at Karen-Anna Eggen, forsker ved Institutt for forsvarsstudier, hadde stolt for mye på amerikanske kilder da hun i midten av januar sa at alt pekte mot at Russland nå sender inn styrkene sine. Hun har svart meg i et saklig innlegg her i avisa – og hun har selvfølgelig helt rett.

Bjørgulv Braanen i Klassekampen

PUTIN OG HUNDENE

Tidligere president George W. Bush fortalte nylig at Putins machopositur stikker dypt. På et møte hjemme hos Bush i Texas, gjorde han narr av presidentens hund, Barney, en liten skotsk terrier. «Kaller du det der en hund?» fnøs han. Et år seinere besøkte Bush Putins dacha, og Putin ivret etter å vise frem sin hund, en diger ulvehund. «Større, sterkere og raskere enn Barney,» skrøt Putin.

«Jeg tenkte at en mann som er opptatt av at min hund er større enn din hund, det er en interessant fyr», sa Bush lakonisk.

For Ukraina og resten av Europa er det tragisk. Min hund er større enn din hund-doktrinen har endt i krig.

Marie Simonsen i Dagbladet

SKOMAKEREN

- Merker du ikke økt bevissthet rundt viktigheten av reparasjon?

- Jo bevisstheten finnes hos styresmaktene, men for meg som sitter her i Bærum, er folk litt mer opptatt av å fortelle naboen hvor miljøvennlig de er enn å være det selv. Når vi ser en Porsche Taycan med momsfritak på 500.000, er det irriterende, da det tilsvarer et par årslønner for meg.

- Hva kan folk gjøre?

- Jeg driver med miljøvern fra jeg kommer inn døra til jeg går. I stedet for at folk kaster sko, reparerer jeg dem og minsker forbruk og avfall, men det finnes ingen insentiver til at jeg skal fortsette.

Skomaker Truls Gundersen i Klassekampen

Mostphotos

GODVÆRSAVTALER I STORM

Noe av det vakreste med norsk folkehøgskole opplevde vi da pandemien banket på døra for to år siden. Skolene har stått sammen og gjort hverandre gode igjennom hele pandemien. Denne våren har vi dessverre sett tendenser til det motsatte. Det har blitt sådd tvil om folkehøgskolenes fellesskap.

Av Dorte Birch

For to år siden, i mars 2020, måtte skolene sende elevene hjem. I all hast ble folkehøgskolene – det nærreste og mest fysiske skoleslaget av dem alle – gjort om til fjernundervisning.

Alle klødde seg i hodet i denne helt nye situasjonen, men gode råd ble langt fra dyre. Ganske raskt delte ansatte ved skolene deres gode ideer. Undervisningsopplegg ble spredt og spørsmål ble besvart med stor grad av entusiasme. Etter hvert ble det erfaringer med smittebegrensning som ble delt. Også her ble løsninger spredt og spørsmål besvart. Og når smitten seg inn på skolene, så ble disse erfaringene også beskrevet i detalj, slik at andre fikk mulighet til å lære.

Dette er, som sagt, noe av det vakreste med norsk folkehøgskole. Fellesskapet og gleden ved å hjelpe naboskolen til også å bli god.

FRA TILLIT TIL TVIL

Jeg bruker alltid å beskrive de norske folkehøgskolene som «konkurrenter som ikke oppfører seg som konkurrenter». Selv på forretningskritiske områder, som elevrekruttering, har fellesskapsfølelsen og delingsviljen vært stor.

Jeg mener at det er en av folkehøgskolenes suksessfaktorer av to årsaker:

1. Skolene gjør hverandre gode, hvilket er elevrekrutterende i seg selv.
2. Det sterke fellesskapet – som blant annet kommer til uttrykk gjennom den felles markedsføringen under Folkehøgskolene-fanen – gjør at ungdommer føler seg trygge på å søke seg til en hvilken som helst folkehøgskole. De er ikke avhengige av å kjenne noen som har gått på akkurat den skolen før de sender en søknad.

Dessverre er det en fare for at selve grunnvollen i fellesskapet kan rakne, nemlig tilliten mellom skolene.

BRUDD PÅ AVTALER?

Denne våren har ansatte ved flere folkehøgskoler stilt spørsmål ved om alle folkehøgskolene trekker i samme retning. Det har spesielt vært sådd tvil rundt informasjon om pris på linjene, om såkalt frivillige studieturer og om reisemål i linjenavn.

Når det gjelder informasjon om pris på linjene og frivillige studieturer så har de to informasjonskontorene sendt ut klare retningslinjer til folkehøgskolene. Angående reisemål i linjenavn så er dette basert på en debatt som oppsto på landsmøtet i Folkehøgskoleforbundet og årsmøtet i Informasjonskontoret for folkehøgskolen i 2019 der det ble vedtatt at alle skoler skulle ta bort reisemål i linjenavn med mindre reisemålet også var sentralt for undervisningen på linjen utenfor studieturen.

INGEN SKRIFTLIGE AVTALER

I forbindelse med arbeidet med å sikre at det er oppgitt riktig pris på alle linjer på folkehogskole.no så har vi involvert advokater for å vurdere prisinformasjonen opp mot Markedsføringsloven. Advokatene peker på noe helt grunnleggende ved norsk folkehøgskole som nå gir oss problemer: Vi har ikke laget skriftlige avtaler som forplikter skolene inn i felles markedsføring.

Svært mye i norsk folkehøgskole er basert på en forventning om at alle drar i samme retning og at alle har interesse i å følge retningslinjer og uskrevne avtaler.

Selv avtalen om å ikke ta opp elever før 1. februar, er en uskreven avtale. Så viktig som 1. februar-avtalen er så skulle man tro at den var underskrevet og vedtatt av alle folkehøgskoler, og at konsekvensene med å bryte den var store.

Slik er det ikke. 1. februar-avtalen er en uskreven avtale der den verste «straffen» for å bryte avtalen er at man får en telefon fra ett av informasjonskontorene. Det er ikke noe som tyder på at ikke 1. februar-avtalen overholdes av alle. Men det er spesielt at selv sentrale avtaler som påvirker hele opptaket til alle norske folkehøgskoler, ikke er gjort formelle.

Jeg har stor sans for slike myke avtaler som fungerer som de tre musketerene; en for alle og alle for en. Men jeg er også bekymret for disse avtalenes framtid nettopp fordi de verken er vedtatt eller har konsekvenser ved brudd.

KONSEKVENSER AV BRUDD PÅ AVTALER

Slike uskrevne avtaler setter store krav til både fellesskapet og den enkelte folkehøgskolen. Alle må, til enhver tid, ha opplevelsen av at alle andre følger avtalene. Et lite brudd kan føre til at alt rakner.

Vi skal ikke lenger enn til Danmark for å se konsekvensene av folkehøgskoler som ikke sto samlet da en liten gruppe skoler valgte å misbruke gode støtteordninger på åtti- og nittitallet. Den danske staten forsøkte først å slå hardt ned på denne lille gruppen, men da dette ikke lyktes så måtte alle danske folkehøgskoler unngjelde.

Det samme opplevde de norske folkehøgskolene med kortkursene. Enkelte skoler tøyde strikken for kortkurs og alle skoler mistet muligheten til å gi korte kurs.

INDRE ELLER YTRE KONTROLL?

I Danmark endte folkehøgskolene med å få utstrakt ytre kontroll. Der kommer det kontrollører på besøk på skolene som sitter med stoppeklokke for å måle hvor mye av undervisningen som er allmenndannende.

I Norge mistet folkehøgskolene kortkursene, men har foreløpig liten grad av ytre kontroll. Den kan komme i forbindelse med Folkehøgskoleutvalgets offentlige utredning (NOU). Men inntil da så er det fortsatt opp til den enkelte skolen om man vil følge opp avtaler og retningslinjer – og norsk lov.

Brudd på gjensidige avtaler, og brudd på retningslinjer gitt av en av folkehøgskoleorganisasjonene, har få konsekvenser for den enkelte skolen. Men det kan få store konsekvenser for skoleslaget i form av tap av rettigheter og/eller omdømme. Enkeltskolers lovbrudd i for eksempel markedsføringen vil kunne gi alle folkehøgskolene et dårlig rykte.

VEIEN VIDERE

Folkehøgskolene kan framstå som et nydelig slott bygget på en veldig spinkel grunnmur. Så er spørsmålet om grunnmuren skal bygges – og om hvem som i så fall skal være murmester.

Skal skolene inngå gjensidige avtaler seg imellom? Skal skolene inngå avtaler med hverandre via informasjonskontorene? Skal skolene inngå avtaler med hverandre via Folkehøgskolerådet? Skal skolene forpliktes gjennom ekstern kontroll utenfra?

Det vil antakelig være både nødvendig og lurt med en kombinasjon.

Informasjonskontorene jobber nå med å få på plass noen forpliktende avtaler om det felles informasjonsarbeidet. Disse vil vi jobbe med framover for å sikre at i hvert fall den delen av grunnmuren er på plass.

– DET HAR SPESIELT VÆRT SÅDD TVIL RUNDT INFORMASJON OM PRIS PÅ LINJENE, OM SÅKALT FRIVILLIGE STUDIETURER OG OM REISEMÅL I LINJENAVN.

FRIROMSDEBATT:

FRA OLJE TIL ALKOHOL...

Etter å ha gått kurs i Frirommets metodikk og særlig da rollen som fasilitator av debatter på folkehøgskoleuka på Fana folkehøgskule i august har intensjonen hele tiden vært å prøve og holde minimum en debatt på Lofoten folkehøgskole i løpet av skoleåret.

Fotos: Lisa Blom

Av Jonatan Rask, rektor Lofoten folkehøgskole

Det skjedde i januar i år i fellesfag på temaet lokaldemokrati og deltakelse. Ut fra en tanke om inkludering og elevmedvirkning ba vi om innspill på temaer man ønsket å debattere og vi inviterte også noen elever til å forberede debatten sammen med oss. Etter litt drøfting landet vi på å debattere norsk oljepolitikk, og kvelden før debatten skulle holdes møttes vi for å forberede debattantene. Et stykke inn i forberedelsene, som viste seg å gå relativt tregt, sto det klart for oss at elevene oppfattet temaet som for «stort» og de fikk satt ord på at de var litt redde for at det, siden de opplevde at de kun hadde overflatisk kunnskap om temaet, ikke ville bli en god debatt.

ALKOHOL - TEMA SOM ENGASJERER

Jeg og min kollega gikk litt til side for å prøve å finne en løsning på å tilby et opplegg til litt over hundre elever neste dag. Selvkritikken over ikke å ha vært ute i god nok tid hang relativt tungt i rommet. Vi overveide å helt la være å debattere, men så litt på spøk luftet kollegaen tanken: «-Hva med å ta en gammel klassiker og diskutere alkohol i norsk folkehøgskole?» Etter litt betenkningstid landet vi på at det kunne være en god idé. Det er et tema som engasjerer, et tema som de fleste har en holdning til og det er et tema som alle, siden de går på folkehøgskole, så å si har en erfaring av. Vi gikk tilbake til elevene i arbeidsgruppen og forslaget ble tatt godt imot. To personer meldte seg som debattanter og vi ble enige om at de skulle forberede seg til debatten ved å diskutere med de andre elevene i arbeidsgruppen, men hver for seg sånn at de ikke hadde hørt motpartens argumenter før debatten faktisk fant sted.

Selve debatten skapte stort engasjement hos elevene og det ble hovedsakelig argumentert ut fra to posisjoner. Den ene handlet om hvordan man eventuelt kunne legge til rette for at alkohol kunne tillates inne på skolens område, men kanskje gjerne i trygge rammer, for eksempel lagt til særlige hendelser og kanskje en bestemt fysisk plass (et spesifikt rom eller et bygg). Fra denne siden ble det også argumentert for de positive sosiale effektene alkohol kan ha når man skal bli kjent med nye mennesker og også at folkehøgskole kunne være en trygg plass hvor man også, hvis det ikke var tilfellet fra før, kunne skaffe seg noen positive erfaringer med alkohol.

SYMPATISK METODIKK

Fra den andre posisjonen ble det argumentert for at det var noe fint og verdifullt i at folkehøgskolen kan være en plass hvor man ikke nyter alkohol for de som ikke ønsker å ha det i sitt liv. Det ble også løftet frem at det finnes rikholdige muligheter for å oppsøke alkohol i samfunnet ellers og at det derfor ikke trenges på skolen.

Hvis en skal si noe om selve formatet så konstaterte vi etterpå at metodikken har noe sympatisk over seg. Det blir en måte å vise hva debatt også kan være, et rom hvor man kan undersøke ting sammen og hvor man også gjør en ærlig innsats i å prøve å forstå sin «motstander».

Det å ha frihet til å lytte innebærer jo at det står en fritt til å sitte og «kun» lytte og at det også kan være en engasjert og aktiv handling. Erfaringene med Frirommet ga mersmak og elevene kom med veldig positive tilbakemeldinger, faktisk så mye at de ønsket å ha det igjen. Til neste år tar vi neste skritt og løfter debatten ut i lokalsamfunnet!

MIN SANG:

FAVORITTER FRA NORSK SANGBOK

Trond Instebø:

Trond Instebø, rektor på Hardanger folkehøgskule og medforfattar av Norsk sangbok (2021).

– Songen eg har valt er «Kan det snu?» (s. 384) av Bjørn Eidsvåg. Songen vart sleppt under Koronapandemien og teksten handla om det å finna trøyst i ulike situasjonar i livet. Det å bli sett når vi har det vondt og vanskeleg kan vera viktigare enn kva ein tenkjer over.

Eidsvåg seier sjølv følgjande på Instagram: «Den sorgen og smerten vi nå som kollektiv erfarer, har de fleste av oss også kjent på egen kropp før. Vi har kjent det når døden har tatt noen av de vi elsket og som var en del av oss. Vi har kjent det når sykdom og ulykke har rammet. Vi har kjent det når samliv ryker. Vi har kjent det når rusen tar makt over de som står oss nær. Vi har kjent det når angsten og depresjonen tar styring i våre liv».

Songen er lett å syngja. Både verset og refrenget har lett melodi og elevane tar den fort. Den fungerer godt saman med ein enkel gitar eller pianoakkompagnement. Den fungerer også fint som ein song for solist.

PÅ HJERTET

TA DEG EI BOLLE

Jeg tror på det å være snill. Snill er en god egenskap, og noe vi gjerne ser etter i en fremtidig partner, i en god venn eller en ny kollega. Vi liker snille folk. Vi liker også å bli omtalt som snille.

Men, du vet det nok. Det er fort gjort å krysse grensen mellom den fantastiske egenskapen snill og den noe mindre gode egenskapen *for* snill eller sågar *altfor* snill.

Dette knøttlille *for* hentyder til svakhet, naivitet, at man utnyttes eller ikke setter grenser for seg selv. Snill forvandles til en *dårlig* egenskap. Kan hende trenger du å øve deg i å si nei, eller sette grenser for deg selv. Men, det har ikke noe med å være hverken snill eller *for* snill å gjøre.

Dessuten, blir ikke verden bare et mer kynisk og kaldt sted om vi skal bli mindre snille, i fare for at noen skal utnytte seg av vår snillhet?

Professor i medisin, Stefan Einhorn, setter likhetstegn mellom det å være snill og det å være god. Snillhet er godhet satt i handling. Snillhet er å stå opp for det som oppleves rett og å si ifra når noe oppleves galt.

Når dette skrives, er vi fortsatt i sjokk over Russlands angrep på Ukraina, og en militær aggresjon og en vilje til rå maktbruk de færreste kunne forestille seg. Nærmere tre millioner mennesker har flyktet over grensen, og enda flere er på flukt i eget land. Og ennå aner vi bare konturene av fremtiden og hvilke grusomme scener som fortsatt ligger foran oss.

Putin viser ondskap satt i handling. I sterk kontrast til mange av hans landsmenn som tar til motmæle mot regimet, og ukrainere som reiser seg og kjemper mot uretten med livet som innsats. Snillhet er *ikke* enkleste utvei. Snillhet krever mot.

Så, vær så snill – fortsett å være snill. Så snill du bare kan. Det kan rett og slett ikke bli for mye.

Neste gang du tar deg i å tenke at noen er *for* snille: – Ta deg ei bolle, og tenk på Putin.

Kristin Smith

FRA PRESSEN

ØYREKKA FOLKEHØGSKOLE I STARTGROPA

Norges nyeste folkehøgskole tar inn elever til høsten. Opptaket er i gang ved Øyrekka folkehøgskole på Mausund.

– Vi har fått inn søknader til alle linjer, men en linje skiller seg ut, sier Renathe Greve, prosjektleder ved Øyrekka folkehøgskole.

– Foreløpig er det fiskerlinja som er den klart mest populære linja, sier hun.

– Fortsetter det sånn, kan det bli aktuelt å utvide antall plasser ved fiskerlinja.

Fra høsten har de plass til 45 elever på folkehøgskolen. Linjene skolen tilbyr er: Bærekraft, fiskeri, havbruk, festival/event og lederutvikling. Alt har Hav som fortegn.

Greve ønsker ikke å gå ut med tall på hvor mange søkere de har fått til nå, men påpeker at de vil ha flere.

– Vi har fått søkere til alle linjer, men ønsker oss flere. Vi har ledige plasser på alle linjene, sier Greve.

Klippet fra Frøya.no

– DET ER POSITIVT MED HØGE STRAUMPRISAR

Folkehøgskulen i Sogndal skal installera solcellepanel. Rektor Ole Karsten Birkeland seier at dei skal etter planen monterast opp 4. april. – Me reknar med at det vert ein byggjeperiode på 2–3 veker. Etter planen skal dei vera klare for produksjon rundt 1. mai. Mange klagar på høge straumprisar. Eg tenkjer at det er ikkje noko gale i det. Det gjer at me tenkjer annleis. Høge straumprisar kan vera positivt, fordi det får oss til å redusera forbruket. Det er ingen tvil om at straumforbruket er for høgt i Norge. Me sløsar mykje straum, meiner Birkeland.

Det er nettopp dette som er bakgrunnen for investeringa. Folkehøgskulen skal bruka kring ein million kroner på solcellepanela, og dei skal finansiera alt på eiga hand. – Me må gjera ein del omstillingar om me skal ha ei verd å leva i. Me må vera ein del av det grøne skiftet. I staden for å berre sjå utfordringane med høge straumprisar, så må ein sjå kva ein kan gjera for å redusera forbruket vårt og korleis ein kan produsera meir sjølv. Me sparar ikkje berre pengar men også klima.

Sogn Avis

ØYREKKA: HUSBÅT BLIR INTERNAT

Fra høsten starter Øyrekka folkehøgskole på sitt første skoleår, etter at den ble godkjent av Stortinget rett før jul.

Og det blir en litt annerledes tilværelse for elever og ansatte som er først ut, siden det ikke er mulig å ferdigstille et nytt skoleanlegg før august.

– Vi har undersøkt flere muligheter, og styret har jobbet med å finne en god og gjennomførbar løsning. Skolen etableres så å si midt i Norskehavet. Da er det ikke mye som passer bedre enn å ta det helt ut og plassere skolen ikke bare nær sjøen, men rett og slett i den, sier styreleder Joar Johansen i en pressemelding.

Styret kom fram til at de kan bruke en 75 meter lang husbåt både til internat og undervisningslokaler. Om noen måneder fortøyes båten på Mausund utenfor Frøya i Trøndelag.

Fartøyet er også opprinnelig bygget for å huse undervisningslokaler og internat, da for en tysk maritim skole. Båten har vært i Norge i over 20 år. Den er allerede innredet med bad i tilknytning til hver lugar, men skal i løpet av våren oppgraderes ytterligere slik at den er i best mulig stand før elevene kommer.

Klippet fra Tidens Krav

BLIKK FRA KAIKANTEN: DYSTRE UTSIKTER

Fra kaikanten min i Lofoten ser jeg nå i mars og april en fargerik flåte med fiskebåter som kjemper om teiger på Vestfjorden. Et av de beste fiskefeltene er Henningsværstraumen. Der ligger båtene så tett at invektivene kan utveksles på uforfalska dialekt fra ripe til ripe når brukene kommer i vase. «Du har da før hælvete heile faens havet å ta av» fikk jeg sjøl høre en gang jeg rota mitt håpløst primitive juksasnøre i hop med det automatiserte bruket til en av de profesjonelle. For så vidt sant nok, men det er på Straumen skreien står tett, ellers er det nokså skrinne forekomster.

Likevel, alt dette er liv og gevinst, slik det har vært i hundrevis av år. Med skreien kommer eventyret og opplevelsene og kvikker opp heile samfunnet vårt.

Men i år faller det en dyster skygge over dette også.

Den feite og blanke torsken som hales opp fra Lofothavet, tonn for tonn, er en felles norsk russisk ressurs. Den vokser opp i Barentshavet og tar seg nedover norskekysten for å gyte. Det er denne syklusen som er basis for all den rikdommen som skapes. Dette har både russiske og norske fiskerimyndigheter forstått og tatt konsekvensen av for lenge sia. Samarbeidet om fiskebestandene i Barentshavet er den relasjonen som har vart lengst mellom våre to land. Den blei etablert på 50-tallet og har overlevd både jernteppet, Sovjetunionens fall og det nye Russland.

Nå er det frykt for at også dette samarbeidet skal bryte sammen - på grunn av en fullstendig meningsløs krig i Ukraina. Sånn kommer overfallet av det ukrainske folket til kaikanten min.

Konsekvensene er uoverskuelige, og man spør seg om det finnes noen vei ut av elendighetene. I Klassekampen skreiv Inge Eidsvåg nylig om læreraksjonen i 1942 da de ansatte i skolen massivt nektet å følge Quislings ordre om å endre undervisninga og «medvirke til den politiske nyordninga». Aksjonen førte til massearrestasjoner, deportasjoner og fengslinger. Men lærerne, med kompakt støtte i lokalsamfunnene rundt i Norge, gikk seirende ut av kampen.

Nå underlegges skolene i Russland den samme tvangen. Sentralmyndighetene har i kjølvannet av invasjonen i Ukraina innført et obligatorisk undervisningsprogram der elevene skal lære om «mot og vår tids helter». Alt er reinspikka indoktrinering. Det tegnes heltebilder av invasjonsstyrkene og elevene må skrive patriotiske brev til soldatene. De beste brevene blir premiert. Og samtidig gis det opplæring i å avsløre «femtekolonister».

Så kunne man håpe på en læreraksjon her også, men den har ikke kommet til uttrykk.

Det ser i sannhet mørkt ut her jeg sitter, sjøl om det går mot sommer.

Brynjar Tollefsen

SLUTT MED DET!

Til alle som tenker at sosialpedagogisk arbeid bare er for lærerne:

slutt med det!

MaxPower

NOTERT

RASERIET OG ARBEIDERKLASSEN

- Da jeg var liten, stemte faren min noen ganger på det ytre høyre og andre ganger på ytre venstre. Det er noe som er helt utenkelig for middelklassen. Men de ekstrem virker ganske like for arbeiderklassen. Min far lette etter et språk for å si «jeg lider» - og han ville vite hvorfor. Høyresida har vært flinke til å gripe raseriet som følger med lidelsen og si at det er for eksempel innvandrernes skyld.

- Hvis man vil skape en sterk venstreside ette De gule vestene, må man finne opp et språk som kan stjele raseriet fra ytre høyre, sier han. For arbeiderklassens raseri vil fortsette i mange år.

Forfatteren Edouard Louis i Klassekampen

SOFAPRAT

ET STED Å STILLE SPØRSMÅL DU IKKE TØR Å STILLE ELLER ALLTID HAR HATT LYST TIL Å STILLE.

Inspirasjonen til dette lille morgensamlingstuntet kom fra NRKs «Ikke spør om det» - et program der seerne kan stille spørsmål til for eksempel nittiåringer, narkomane, klarsynte og politikere. Sjekk NRK for hele listen. Mye å lære!

Vår første gjest i sofakroken var kollega Anne-Linn som er hørselshemmet. Undertegnede var vertskap og inviterte elevene til å sende inn spørsmål om ting de lurte på. Spørsmålene var ikke anonyme til meg, men var anonymisert i sofapraten. I tillegg hadde jeg en masse spørsmål. Anne-Linn og jeg gikk gjennom spørsmålene før morgensamling slik at hun var forberedt.

Vi bar en sofa ned i auditoriet og satte oss godt til rette med hver vår kopp livgivende morgendrikke og begynte praten. Til slutt åpnet vi opp for spørsmål fra salen. Etter 20 minutter var praten over, Anne-Linn var blitt enda tydeligere for elevene og vi hadde alle lært litt mer om hva det vil si å være hørselshemmet.

En kollega med en datter som har downs syndrom tar plass i sofaen på verdens downs dag. Vi har plassert en tidligere Russlandkorrespondent i sofaen via Teams og fått svar på mange spørsmål.

Det er mange interessante elever i gruppen og blant kollegaene – mennesker som fortjener å bli sett og som kan gjøre fellesskapet litt klokere. Men det er ikke gitt at de tar opp den plassen selv. Da kan en forberedt sofaprat være tingen der alle kan bidra med spørsmål.

Benedicte Hambro

NOTERT

IMPORT AV REGNSKOGSOYA

Stadig mer soya importeres for å fôre norsk oppdrettsfisk, viser en ny rapport fra Fremtiden i våre hender.

Forbruket av den problematiske råvaren økte med 40 prosent fra 2017 til 2020. I samme periode gikk soyaforbruket til husdyrfôr ned.

Mesteparten av soyaen kommer fortsatt fra Brasil. Landet har opplevd rekordhøy avskoging de siste årene og har en stadig mer prekær situasjon for menneskerettigheter og miljøvern.

Økt forbruk av brasiliansk soya i Norge bidrar til økt press på verdifulle økosystemer som regnskog og savanneskog. Soyaindustrien er en viktig pådriver for avskoging i Brasil som krever omfattende bruk av miljøskadelige sprøytemidler.

Fremtiden i våre hender

OPPGJØR MOT TEKNOLOGIGIGANTENE

I går samlet representanter fra over 100 organisasjoner seg mot teknologigigantene.

- Programkoordinator Dag Hareide, dere vil ha et oppgjør med teknologigigantene. Hva går oppgjøret ut på?

- Det handler om å endre maktforhold. Mark Zuckerberg er enerådende i verdens største tekfirma, og det gir muligheter som enkeltmennesker ikke burde ha. Vi ønsker teknologi, men vi ønsker ikke maktmisbruket vi ser i dag. Vi er kritiske til forretningsmodellen, som går ut på å besette mest mulig av folks tid, overvåke oss og selge informasjonen om våre digitale tvillinger, til høystbydende.

Klassekampen

EIT RUSSISK IMPERIUM?

Denne krigen handlar ikkje om det russiske språket, som eg har tala og nytta til skriving heile livet. Denne krigen handlar om den aldrande Putins siste sjanse til å få oppfylt draumen om å gjenskape eit nytt Sovjet eller russisk imperium. Korkje det eine eller det andre er mogleg utan Kyiv, utan Ukraina. Difor flyt det blod og folk døyr, det gjeld russiske soldatar òg.

Denne krigen har inga framtid. Han vil skape eit jarnteppe mellom ukrainarar og russarar i mange år.

Forfatter Andrej Kurkov i Dag og Tid

KALENDER

2. – 3. mai	**Turnuskurs, Oslo**
31. mai – 2. juni	**Kurs i vegansk og glutenfritt kosthold, Voss**
8. – 10. juni	**Rektormøtet, Trondheim**
8. – 11. august	**Folkehøgskoleuka, Bergen**
31. oktober – 03. november	**Tillitsvalgtkonferansen, Sanner**

Følg med på kalender på www.frilyntfolkehøgskole.no
for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

NOTERT

N-ORDET

I Norge reiste den kjente tv-personligheten, artisten og journalisten Haddy N´jie, som deltok i gruppa Queendom, grunnlagt i 1999, land og strand rundt og utryddet N-ordet med forestillingen «Integrert som faen» (2005). Dermed kunne man tro debatten hadde fått et punktum, men slik gikk det ikke.

«Når jeg har blitt kalt «N-ordet» har min reaksjon vært å skrike, gråte eller slagsmål. Men jeg er mye bedre på å skrive enn jeg er på å bruke knyttnevene, så jeg har fått mye juling opp gjennom årene», uttalte artisten Timbuktu, mannen bak «Det löser sej». Sist han ble kalt «N-ordet», var på åpen gate i Tønsberg etter at han hadde holdt konsert, fortalte han i «Skavlan».

Kultur PLOT

#FrilyntFolkehøgskole

Av Eirin Høiseth

Frilyntfolkehøgskole
Karmøy Folkehøgskule

På @karmoyfhs' temadag om klima ble elevene enige om innspill til skolens klimaplan. Med stort flertall blir det nå ukentlig vegetardag på skolen.

Frilyntfolkehøgskole
Namdals Folkehøgskole

Å være syk på folkehøgskole under pandemien kan bli ensomt, spesielt når man har enkeltrom. Da blir det ekstra viktig med de små tingene og at medelevene stiller opp, forteller Nikolai ved @namdalsfhs

Frilyntfolkehøgskole
Pasvik Folkehøgskole

Sammen for fred.🤍🖤 Elever fra @pasvikfolkehogskole demonstrerte mot krigen i Ukraina og i solidaritet med vanlig russere og ukrainere.

F.H: Julia Aleksandra Biernat og Carl August Klevjer

ÅPENT HUS PÅ FOLKEHØGSKOLENE

Tekst og foto: Susanne Løvlie Stee, informasjonsrådgiver i IF

Fra 8. til 10. mars sendte vi på Folkehøgskolekontoret direkte fra 49 folkehøgskoler over hele landet. Sendingen foregikk på kveldstid (17:55-21:15) på Folkehøgskolenes YouTube-kanal, Facebook-side og TikTok. Sistnevnte er nytt av året.

HVOR KOM PROSJEKTET ÅPENT HUS FRA?

I 2021 oppstod Åpent hus som en ide i kjølvannet av få skolebesøk og ingen fysiske messer. Vi så behovet for et nytt sted å møte ungdommer, og resultatet ble en livesending der skolene som ønsket å delta fikk presentere seg og ta imot spørsmål fra seerne. Arrangementet ble bredt markedsført mot aldersgruppene som kan være interessert i å søke folkehøgskole til høsten, eller senere. Skolene måtte stille med et par egenproduserte filmer og to representanter fra skolen, gjerne en elev og en ansatt. Disse ble intervjuet av programlederne fra studio i Oslo.

Å FINNE DE RIKTIGE PROGRAMLEDERNE

Sendingene ble i år ledet av Julia Aleksandra Biernat og Carl August Klevjer. Julia er nåværende elev på Danvik Folkehøgskole, men har fra før en journalistutdanning og brenner spesielt for radiojournalistikk. Carl August har vært elev og praktikant på Nordmøre Folkehøgskule, der han videreutviklet en stor interesse for filmproduksjon, scene og teater. I 2021 brukte vi et par studenter som var erfarne folkehøgskoleambassadører, i forbindelse med messer og skolebesøk. I år var vi ute etter noen som både hadde folkehøgskoletilknytningen, men også erfaring med journalistikk og/eller skuespill. Flere spennende kandidater søkte, og vi er fornøyde med de to vi landet på.

Programlederne viste seg å være svært selvgående og initiativrike, noe som ga oss mer tid til forberedelsene. De stod selv for research av skoler, linjer og manusforberedelser, med oppfølging fra oss på kontoret. Julia og Carl August tilbrakte mesteparten av uke 10 sammen med oss (og det tekniske teamet bak streamingen) på Folkehøgskolekontoret.

Det hele ble sendt fra det største møterommet på kontoret i Brugata 19. Med oss på laget hadde vi firmaet Oclin, som stod for den tekniske gjennomføringen av livesendingen. Vi benyttet de samme folkene i fjor, og ved Informasjonskonferansen i desember 2021. Utenom noen utfordringer med Facebook den første kvelden gikk den tekniske biten stort sett knirkefritt. Oclin identifiserte problemene og luket dem ut. Dyktige folk!

NOEN RESULTATER

Vi er ikke ferdige med evalueringen av årets gjennomføring, men har likevel sett på noen tall. Sammenlignet med fjoråret opplevde vi vekst på noen områder, og et svakere resultat på andre. Eksempelvis gikk rekkevidden på sendingen ned rundt 20 prosent sammenlignet med 2021. *Rekkevidden* er antallet Facebook-brukere som fikk opp sendingen i feeden sin.

Samtidig ser vi også områder med vekst: Antallet visninger på YouTube økte med over 160 prosent fra 2021 til 2022. Antallet 3-sekunds visninger på Facebook økte med 20 prosent. Det betyr at flere av dem som fikk direktesendingen opp i feeden sin var interessert i innholdet, sammenlignet med 2021. Den største økningen finner vi i lenkeklikk (klikk på lenker som ble lagt ut i kommentarfeltet i Facebook) – en økning på over 1300 prosent. Lenkene ledet inn til ulike informasjonssider og bloggsaker på folkehogskole.no. I 2021 var det kun 150 klikk, i år var det over 2100. Det stemmer overens med tall fra nettsiden, som viser at aldersgruppen 18-24 år hadde en økning i besøk sammenlignet med samme uke året før.

Som nevnt er vi ikke ferdige med evalueringen, så det gjenstår å se om vi kjører en ny runde med Åpent hus i 2023. Arbeidet med prosjektet har uansett ført med seg ny læring for alle involverte, også i år!

NI AV TI ELEVER HADDE FOLKEHØGSKOLE SOM FØRSTEVALG

Fjorårets elevkull «sikret seg» i større grad enn før ved å søke også andre utdanninger. Årets kull senket skuldrene litt og satset på «kun folkehøgskole» på nivå med tidligere årganger. Det viste Skolestartundersøkelsen som ble utført i september 2021.

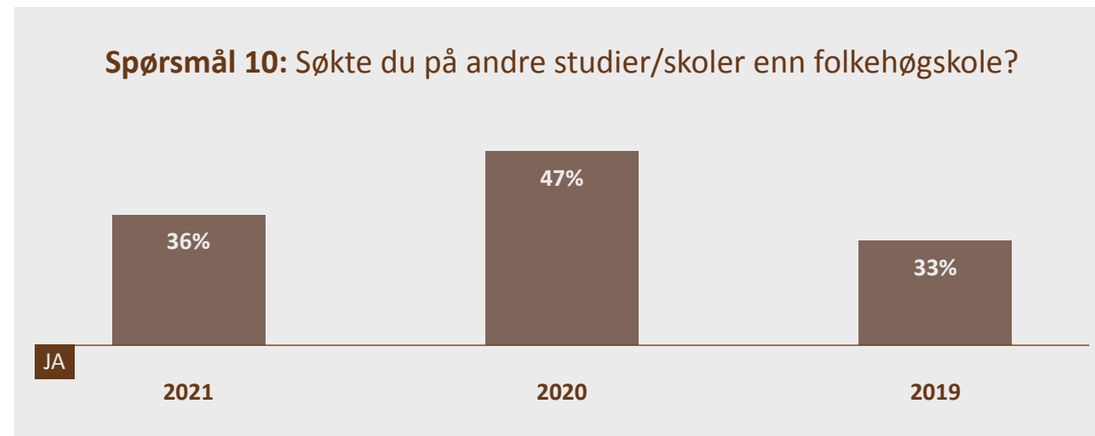

Skolestartundersøkelsen (tidligere Elevundersøkelsen) kartlegger hvilke motiver de ferske elevene har hatt for sitt valg, hvem som har påvirket dem og hvilke informasjonskanaler de har fått informasjon gjennom. 62 av landets folkehøgskoler gjennomførte undersøkelsen. 4 138 elever svarte, som innebærer en oppslutning på 56 prosent. Etter den gamle fylkesinndelingen er det Akershus, Hordaland, Oslo, Rogaland og Trøndelag som er hyppigst representert i elevmassen.

Ni av ti elever ville helst gå på folkehøgskole dette året. En av fem hadde bestemt seg mer enn ett år før skolestart, en av ti bestemte seg rett før skolestart. 42 prosent hadde søkt før 1. februar mot tilsvarende 47 prosent året før. Halvparten søkte kun på én folkehøgskole mens 17 prosent søkte på fire eller flere.

I 2020 så vi en økning i andelen som også hadde søkt andre studier eller skoler (49 prosent), men med årets kull var vi tilbake til «vanlig» nivå på en av tre.

Åtte av ti elever har fullført videregående skole. Snaut halvparten har konkrete planer for hva de skal gjøre etter folkehøgskolen, og 73 prosent tror at folkehøgskoleåret skal hjelpe dem til å finne ut hva de skal gjøre neste år.

Ni av ti kjenner noen som har gått på folkehøgskole. Ikke overraskende er det familie og venner/ kjente som er de viktigste gruppene som har anbefalt dem å gå på folkehøgskole.

Motivene for å velge både skoleslag og konkret skole er en velkjent blanding av faginteresse, ønske om sosialt fellesskap, egenutvikling og det å gjøre «noe annet» før man går videre. Skolens «rykte» betyr også mye for valget. Elever ved frilynte skoler har høye forventninger til et positivt miljø (gjennomsnittsscore på 5,1 av 6 mulige «poeng»). Linjetilbudet vurderes som viktigere enn om skolen er frilynt eller kristen (score på 4,2 – tilsvarende på kristne skoler er 5,0).

Hvilke kilder sier elevene at de har hentet informasjon fra eller har hatt mest betydning for at de valgte folkehøgskole? Folkehogskole.no og skolenes egne websider scores høyest i begge tilfeller, fulgt av sosiale medier. Påvirkning fra andre som har gått på folkehøgskole kommer høyt på lista, og det gjør også oppfølging fra skolen etter at de har søkt.

Av Terje Wehus, informasjonsrådgiver i IKF

I HERLEIKS GRAFISKE VERDEN

Norske grafikere,
Oslo, 6. januar – 12. februar

Herleik Kristiansen har arbeidet med visuell kunst, særlig grafikk og keramikk, i over 40 år. Han blir beskrevet som en «outsider» i kunstsammenheng, men er likefullt en godt etablert billedkunstner med en rekke utstillinger og utsmykningsoppdrag bak seg.

Som tenåring flyttet Kristiansen til Trastad gård – en institusjon for psykisk utviklingshemmede. Sigvor Riksheim, en av Kristiansens lærere, så hans kreative talent og tilrettela for videre kunstneriske utvikling. Fra diagnosen «ikke opplæringsdyktig» på tidlig 60-tall ble dette starten på en solid kunstnerkarriere. Kristiansen begynte tidlig å jobbe med linosnitt og uten skisser eller opptegninger på platene skar han ut de kraftfulle linosnittene som har gitt ham stor kunstnerisk anerkjennelse.

Utstillingen hos Norske Grafikere – kuratert av NorlandiART – viser en serie monumentale linosnitt, fra plater Kristiansen skar på 70-tallet på Trastad. På grunn av platenes størrelse ble de i sin tid aldri trykket på papir, men deler av dem ble trykket på tekstiler. I 2020 fikk grafikerne Are Andreassen, Adrian Norwich og Arnold Johansen mulighet til å trykke platene i sin fulle størrelse på papir. De store formatene fremhever kunstnerens særegne ornamentale stil, der komposisjoner av dyr og mennesker fyller flatene og danner et sterkt grafisk uttrykk. Linoplatene er skåret med en tilsynelatende klar idé om det ferdige resultatet uten skisser og forarbeid. Kristiansens kunstneriske motivasjon ligger i sanselighet og erindringer der vi som betraktere blir presentert for et eget univers skapt i kunstnerens sinn og formidlet gjennom motivene -originale og ærlige avtrykk av kunstnerens erindringer. De ekspressive verkene møter betrakteren med stor kraft og gir oss et innblikk i kunstnerens eget univers. Han understreker det todimensjonale ved å bryte med sentralperspektivet, og sammen med rytme og repetisjon oppnår han et levende billedrom med en helt egen karakter.

Herleik Kristiansen har overvunnet mange barrierer på veien mot å bli en nasjonalt anerkjent kunstner, og har lykkes i å utvikle sin egne unike stil som samtidig trekker veksler på flere grafiske tradisjoner. Herleik Kristiansen (1947, Nesna) har medlemskap i NBK og NNBK. Han er kjøpt inn av en rekke institusjoner og kommuner, bl.a. Kulturrådet, Nasjonalgalleriet, Riksgalleriet, Nordnorsk Kunstmuseum, Nordland Fylkeskommune, Troms Fylkeskommune, Nord-Norges kunststiftelse og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum. Han har også flere utsmykningsoppdrag bak seg.

Øyvind Krabberød

NORSKE GRAFIKERE
Tollbugata 24, Oslo
https://www.norske-grafikere.no

Fra diagnosen «ikke opplæringsdyktig» på tidlig 60-tall ble dette starten på en solid kunstnerkarriere

OM OUTSIDERKUNST

Begrepet outsiderkunst er oversatt fra det internasjonale Outsider Art, som igjen stammer fra det franske art brut. Det er den franske kunstneren Jean Dubuffet (1901 – 85) som er opphavsmann til begrepet art brut.

Dubuffet begynte i midten av 1940-årene å samle inn visuelle og kreative uttrykk skapt av blant andre psykiatriske pasienter. Han mente, at disse utrykkene hadde en stor kunstnerisk verdi – større verdi enn det som ble skapt ved de store kunstakademier rundt om i Europa, og kalte denne kunsten for art brut, som igjen direkte oversatt til norsk betyr «rå kunst». Dubuffet betraktet disse uttrykkene som porten inn til kunstens rene og ubesmittede kilde nettopp fordi uttrykkene var rå, spontane og ikke minst uskolerte.

Gaia museum - OutsiderArt

ROMAN – STINE PILGAARD

MUNTER SAMTIDSDIAGNOSE MED STORT ALVOR

Har du hørt opptak av din egen stemme? Det er en underlig opplevelse. Stemmen er kjent, men samtidig annerledes enn forventet. På samme måten har jeg det når Stine Pilgaard skriver om folkehøgskolen i romanen Meter i sekundet. Jeg kjenner igjen det hun skriver om, men perspektivet på folkehøgskolen er annerledes, og det gjør at jeg ser med et nytt blikk på det jeg kjenner fra før.

Romanen handler om en ung kvinne som flytter ut på landet fordi kjæresten hennes får jobb på en folkehøgskole. De kommer til den vesle byen Velling på Vest-Jylland og dette er hennes fortelling om forsøket på å bli en del av fellesskapet i småbyen og på folkehøgskolen. Paret har akkurat fått en sønn, så de må også finne ut av hvordan de skal være foreldre. Dette er ikke helt enkelt, og det blir ikke enklere av at den unge kvinnen tilsynelatende ikke skjønner de sosiale kodene i samfunnet rundt henne. Hun møter livet på sin entusiastiske og skjeve måte, men har hele tiden en følelse av at hun roter det til.

En som derimot ser ut til å klare dette på en veldig god måte er tv-personligheten Anders Agger. Han er en av Danmarks mest folkekjære programledere, og hans styrke er at han tilsynelatende kan snakke med hvem som helst og få dem til å føle seg vel. Hun ser på programmene hans og forsøker å finne ut hva det er han gjør. Når hun oppdager at de bor i samme by tar hun kontakt, og han blir en slags mentor for henne i hvordan man omgås mennesker.

«DET ER POSTKORT SKREVET PÅ FORHÅND»

Folkehøgskolen blir en viktig del av livet hennes. Hun vil så inderlig gjerne bli en del av folkehøgskolens imøtekommende fellesskap, men også dette viser seg å være vanskelig. For henne er folkehøgskolen et konsentrat av menneskenes drømmer om fellesskap. Elevene kommer til folkehøgskolen med en bestemt oppfatning av at det er her de skal finne det de leter etter. «De bestemmer seg for det allerede på vei hit,» tenker hun, «det er postkort skrevet på forhånd.» De leter etter et fellesskap som skal «synges, danses og snakkes frem.» Men det er ikke helt på ordentlig, det ser hun. «De betaler penger for de rammene skolen tilbyr, de vet at de menneskene som omgir dem, ønsker det samme, og derfor er det noe motstandsløst og fjollete over det lille universet deres.» Folkehøgskolen er et sted hvor de kjøper seg det fellesskapet de lengter etter.

I sine egne øyne klarer hun aldri helt å bli en del av verken folkehøgskolens eller småbyens fellesskap. Hun plumper hele tiden uti i sosiale sammenhenger, snakker for mye eller snakker om feil ting, skjønner ikke hva som er poenget. Slagordet til byen Velling er for eksempel «Velling vil», men *hva* er det egentlig de vil?

For oss som leser er det imidlertid tydelig at hun faktisk blir en del av fellesskapet. Hun er rar og annerledes, men det er plass til de som er rare og annerledes der. Hun er ikke som alle andre, men det er det heller ingen som forventer. Det som forvirrer henne er at det ikke er faste rammer og regler. Hun forteller for eksempel om en samtale med helsesøsteren om barnet sitt, hvor hun står fortvilet tilbake. «Helsesøsteren forsikret oss om at det var vi som foreldre som kjente barnet vårt best og visste hva han trengte. Det er jeg totalt uenig i, og jeg undrer meg over hvor det blir av de skråsikre autoritetene når vi endelig har bruk for dem.» Hun klarer seg egentlig ganske bra, men føler allikevel at hun ikke mestrer livet. Hva kan dette skyldes?

FØLELSEN AV UTILSTREKKELIGHET

For et par år siden skrev den danske folkehøgskolelæreren Christian Hjortkjær boken *Utilstrækkelig*. Der beskriver han hvordan samfunnet har gått fra å være et forbudssamfunn til å bli et påbudssamfunn. Den nye moralen som vi har gjort til vår egen handler ikke lenger om alt vi ikke skal gjøre, men kommer med en masse bud på hvordan vi skal være. Forbudssamfunnet hadde helt klart sine svakheter, men da visste vi i det minste hva vi ikke skulle gjøre. Vi visste hvor grensen gikk og når vi gjorde noe som var forbudt. Påbudssamfunnet er grenseløst. Det er ingen som kan si med sikkerhet når noe er godt nok. I boken sin forteller han om en ung jente som har hengt en lapp over pulten hvor det står det «Hvis bedre er mulig, så er det ikke godt nok». Dette illustrerer grenseløsheten på en grusom måte, for sannheten er at alt alltid kan bli bedre, og da blir konsekvensen at ingen ting blir godt nok, og det fører til en konstant følelse av utilstrekkelighet. Det er denne følelsen fortelleren i romanen kjenner på.

STATUSEN TIL STINE PILGAARD I DANMARK I DAG KAN SAMMENLIGNES MED DEN ERLEND LOE HADDE I NORGE PÅ 1990-TALLET

METER I SEKUNDET: ROMAN
Stine Pilgaard
Pelikanen forlag
Pris: 332,- kr - innbundet
Utgivelse: 2021

STEMMEN SOM SETTER ORD PÅ VÅR TIDS UTFORDRINGER

Statusen til Stine Pilgaard i Danmark i dag kan sammenlignes med den Erlend Loe hadde i Norge på 1990-tallet. Han var en bestselgende forfatter som skrev underholdende romaner hvor han satte ord på en følelse vi satt med, men ikke helt klarte å formulere. Gjennom bøker som *Tatt av kvinnen* og *Naiv. Super* tok han opp noen grunnleggende problemer og skildret en livsfølelse som vi kjente oss igjen i. På samme måte beskriver Pilgaard i sine populære romaner hvordan det er å leve i dag. Weekendavisens anmelder Linea Maja Erust skriver at «romanen er ikke virkelighedsflugt, hverken hygge-eskapisme eller trivialitteratur, den er virkelighedstrøst», og jeg kunne ikke vært mer enig.

Meter i sekundet handler om å leve i en verden hvor vi forveksler idealene med mål. Vi tror at idealene er noe vi en gang klarer å nå, men hele poenget med idealer er at de er uoppnåelige. Når vi tror at idealene er oppnåelige mål, så kommer vi aldri til å føle at noe er godt nok. Hvis vi derimot ser på dem som det de faktisk er, noe vi streber mot, så blir det også lettere å godta at vi bare er mennesker, med alle de feil og mangler som det innebærer. Romanen skildrer noe fellesmenneskelig, besværlig og til tider komisk, nemlig at selv om vi prøver så godt som vi kan, så klarer vi ikke alt. Vi er utilstrekkelige, og det er helt ok. Fellesskapet på folkehøgskolen eller i småbyen er noe vi trenger å få være en del av, men vi trenger ikke å være perfekte for å være en del av det.

INGEN ANER LENGER HVOR FIKSJONEN SLUTTER OG VIRKELIGHETEN BEGYNNER

I etterdønningene av Karl Ove Knausgårds *Min kamp 1-6* er vi som lesere blitt umettelig interesserte i forholdet mellom litteratur og virkelighet, og her tar Pilgaard det til et nytt nivå. Hun skriver som mange andre forfattere tett opp mot sin egen biografi og mange av karakterene er gjenkjennelige personer fra virkeligheten, som for eksempel forstanderen på Vest-Jylland højskole og tv-personligheten Anders Agger. Men i tillegg til å få virkeligheten inn i romanen har hun også klart å få romanenelementer ut i virkeligheten og tilbake igjen til fiksjonen. La meg forklare.

Allerede i sine to forrige romaner *Min mor sier* og *Leilighetssanger* skrev Pilgaard sjangerhybrider hvor romanens prosa brytes opp av andre elementer. I *Meter i sekundet* fortsetter hun med dette stilgrepet, og et av elementene som bryter opp prosaen er kjente folkehøgskolesanger som hun skriver nye tekster til. Fire av disse sangene har tatt skrittet ut av romanen og blitt tatt inn i den siste versjonen av *Højskolesangboken*. Sangene de synger i romanen synges dermed nå rundt på folkehøgskoler i Danmark. I tillegg skal den virkelige personen Anders Agger som hun tok inn i romanen nå spille seg selv i en kommende filmatisering av romanen. Han kommer altså inn fra virkeligheten og inn i filmen via romanen, men i filmen spiller han en rolle som tar utgangspunkt i romanen og blir dermed en annen enn når han er «seg selv» på fjernsynet. Hva er fiksjon, og hva er virkelighet? For de som liker å dvele ved slike ting, er dette en fest av tankespinn!

Tore Haltli

RUNE SLAGSTADS DANNELSESAGENTER:

EN POLITISK IDÉHISTORIE CON AMORE

RUNE SLAGSTAD
MINE DANNELSESAGENTER
EN POLITISK IDÉHISTORIE
Dreyer forlag
Pris: 349,- kr heftet
Utgivelse: 2021

«Mine dannelsesagenter» er tittelen på siste boka til Rune Slagstad, og for en som har fulgt Rune Slagstad gjennom over 40 år, er ei slik bok en begivenhet. Men jeg innrømmer gjerne, lesing av de nesen 600 sidene har plassert meg i godstolen ganske mange timer, dog ikke forgjeves. Når en av våre mest markante intellektuelle serverer oss sin personlige dannelseshistorie, er det bare å sette seg ned.

Rune Slagstad startet «Nytt Norsk Tidsskrift» i 1984, og ble gjennom dette arbeidet en sentral person i norsk akademisk debatt, i 1998 kom boka «De nasjonale strateger», og denne boka ble et viktig referansepunkt for idépolitisk debatt i mange år etterpå. Her viste Rune Slagstad fram sin interesse også for norsk frilynt folkehøgskole, noe som førte til at han ble en innleder til debatt på et landsmøte i Norsk Folkehøgskolelag mot slutten av 1990-tallet, og som igjen gjorde at han åpnet jubileumsantologien til Norsk Folkehøgskolelag med en artikkel i «Livslyst og Skolelyst», en antologi som markerte 100-årsjubileet for Norsk Folkehøgskolelag i 2005.

Boka «Mine dannelsesagenter» kan leses på mange måter, og med mange ulike innfallsvinkler. Jeg anbefaler en lesemåte der man griper fatt i det som faller en i øynene som mest interessant. Boka består av 99 dannelsesportretter av personer som har vært viktige i Slagstads egen dannelsesreise. Gjennom velskrevne og meget informative portretter trer det fram lange linjer i norsk politisk idéhistorie. Persongalleriet er stort, en del av personene er borte, men mange er også fortsatt aktivt tilstede, her er personer fra den helt store internasjonale filosofiske og intellektuelle elite, til norske kjente nålevende personer i ulike yrker.

Jeg skal prøve å anbefale noen mulige angrepsvinkler. For alle som er interessert i marxistisk idéhistorie i nymarxistisk utgave, kan ei leselinje være å følge portrettene fra Frankfurterskolen og Adorno og Horkheimer, lese Rosa Luemburg, Herbert Marcuse, Jon Elster, Dag Østerberg og Georg Lukacs. Det er ikke tilfeldig at den eneste dannelsesagenten som dukker opp tre ganger, er Jürgen Habermas. Slagstad plasserer seg på mange måter i tradisjonen fra Frankfurterskolen, milevidt fra sovjetisk marxisme i stål- og betongutgave.

For dem som er opptatt av norsk historie, er mulighetene mange. Den store norsk debatten om forståelsen av norsk sosialdemokrati dukker opp i portrettene av Jens Arup Seip og Francis Sejersted. Særlig portrettet av Franscis Sejersted forteller mye om Rune Slagstads vidsyn og evne til å arbeide med konservative forskeres synspunkter på historien. Rune Slagstad framstår gjennom mange av portrettene som en meget klar forsvarer av den liberale rettsstaten.

Mange av portrettene fanger opp den norske debatten om teologi, kirke og kristendom. Rune Slagstad er også på dette feltet velinformert, men samtidig skarp og grensedragende. Her finner vi omtale av Ole Hallesby, Tor Aukrust, Per Lønning og Ingrid Bjerkås. I flere portretter dukker den kanadiske filosofen Charles Taylor opp, og portrettet av ham, samt det av Egil A. Wyller leste jeg med særlig glede og interesse. Rune Slagstads brede idéhistoriske perspektiv viser seg også gjennom den måten han løfter fram den såkalte annen front i norsk idéhistorie med A.H.Winsnes som opphavsmann, men som fortsetter med folk som Asbjørn Aarnes, Egil A. Wyller, Lars Roar Langslet og, som en vanskelig plasserbar filosof, Hans Skjervheim. Rune Slagstads blikk er alltid interessant og overraskende, noen ganger blir portrettene meget personlige og nesten rørende, særlig det han skriver om vennen Lars Roar Langslet.

Denne boka er ei skattekiste. Det er bare å åpne, lese og bli klok. Jeg vil mene boka også kan brukes som oppslagsbok, et slags leksikon med Rune Slagstads personlig pregete portretter av et bredt spekter av filosofer, historikere, politikere og kunstnere. Dette er ei boka uten noteapparat, og Slagstad skriver i forordet at den er ment for en ikke-faglig offentlighet, hvori opptatt folkehøgskolefolk, føyer jeg frimodig og frilynt til. Planen er at boka skal følges opp av en mer systematisk studie av sosialdemokratiets vekst, - og fall (?), skriver han. Så da er det bare å glede seg til neste bok!

Arild Mikkelsen

ROMAN - LAURA RINGO

GRUNDTVIG ER DØD

GRUNDTVIG ER DØD
LAURA RINGO
Språk: dansk
Pris: 225 dkr
Gyldendal – dansk forlag
268 sider

En satirisk bok om dansk folkehøgskole, om sex og makt, og om det å skrive godt, av Laura Ringo.

Boken starter med en beskrivelse av elever som møter opp til et halvt år på den danske folkehøgskolen, Nyord højskole, og fortelles av den nye læreren på skrivelinjen, Petra. Beskrivelsen er gjenkjennbar og morsom, men endrer retning i siste avsnitt:

Når så mange mennesker samles for at forløse deres ego, er der noget der må ofres. Det kan ikke undgås. Noget dør. For det meste er det drømme og ambitioner. I sommeren 2019 var det et menneske.

Men det var ikke min skyld.

Petra har tidligere vært elev på skolen der hun nå er lærer. Frank var hennes lærer, men er nå rektor. Frank har kastet ut morgensangen og vil helst kun ha barn av rike foreldre fra Københavns nordlige forsteder som elever. Grundtvig er død, og folkehøgskolen skal gå rundt økonomisk.

Det er bakteppet for en fortelling om elever og lærere som drikker og har sex. Om Frank som forsøker å forby sex mellom lærere og elever, men mest fordi han vil ha Petra for seg selv. Han hadde selv sex med elevene – inklusive Petra – da han var lærer.

Opp i alt dette forsøker Petra å lære elevene sine å skrive godt. Hun forteller om alternative måter å bygge opp en fortelling på, for eksempel ved at man legger et spenningsmoment tidlig i boken som man først utløser mot slutten.

Og det er akkurat det Laura Ringo har gjort i Grundtvig er død. Hun nevner et dødsfall på starten, men det er hverdagen på Nyord som fenger. Man dyttes fra side til side i beskrivelsen av en hverdag på en dansk folkehøgskole. Boken er morsom og skarp, men også noe sjokkerende sett gjennom norske folkehøgskolebriller.

Jeg anbefaler denne boken på det sterkeste.

Dorte Birch

UKRAINA:

SKJEBERG ELEVER DELTOK I FREDSMARSJ

Fredsmarsjen i Fredrikstad har en historie gjennom snart 22 år. Hver eneste onsdag i året, uansett hvilken dag det er på, markeres med en fredsmarsj gjennom Nygaardsgata i Fredrikstad sentrum. Jan Kåre Fjeld som er en av initiativtakerne har iblant gått aleine. Men onsdag 2. mars deltok 20 Skjebergelever og tre lærere i marsjen for fred og i solidaritet med det ukrainske folket. Dette for å markere at fred og demokrati er den eneste løsningen på krigen som er startet av regimet til Vladimir Putin. Sammen med 2000 andre gikk fakkeltoget stille mot Stortorget etter sterke appeller fra politikere og ukrainske flyktninger. Elevene var samt enige i at denne fredsmarkering var viktig å delta på.

Tekst og foto: Tore Bjerketvedt

BLOGGINNLEGG:

VI FIKSER DEG IKKE – VI STYRKER DEG

Klar melding til søkere til Skjeberg folkehøgskole – i dette blogginnlegget.

Noen elever kommer til Skjeberg Folkehøyskole med en holdning om at de vil «bli fikset».

Hvert år har vi elever som har en forventing om at folkehøgskolen skal «fikse» dem på et eller annet vis. Det kan være ulike opplevelser, diagnoser eller utfordringer de har, knyttet til læring eller sosialt samspill med andre.

Vi må være ærlige og si at vi kan ikke reparere. Det må fagfolk jobbe med. Men det vi kan si, og som vi er veldig stolte av, er at vi kan veilede, gi trygghet, utfordre og styrke deg. Dette gjør vi gjennom undervisning, fellesopplegg, internatliv og samtaler.

Folkehøyskolen er en sosial arena. Det er faktisk slik at alle må bidra til at skoleåret blir bra – det gjelder deg også, dersom du ønsker å bli elev ved Skjeberg Folkehøyskole.

Du må være tilstede. Om det gjelder å møte opp på filmvisninger, elevkvelder, delta i oppvaskgruppa eller ta din del av gangvasken. I alt dette er ditt bidrag til fellesskapet viktig. Dette blir en del av rutiner og struktur som er viktig for at vi skal fungere godt sammen og hver for oss.

Det er sikkert mange måter å si det på, men det å «starte på nytt» fungerer sjelden. Dersom du har noen utfordringer, og forteller oss om dem i forkant, kan vi bidra til at du kommer styrket ut av skoleåret.

Du er den du er, og det er viktig. Med det utgangspunktet, mener vi at du har med deg selv inn i året på Skjeberg. Du skal vite at det er mye som er normalt å kjenne på. Usikkerhet i oppstarten er vanlig. Får jeg venner? Vil jeg like romkameraten min? Burde jeg si noe om hva jeg føler? Ja, det bør du. Ting blir lettere å håndtere om du deler!

Vær ærlig med deg selv og med oss, så skal du se at vi får et godt år sammen.

Hentet fra: https://www.skjeberg.fhs.no/vi-fikser-deg-ikke-vi-styrker-deg/

GODE FOLKEHØGSKOLEVENNER!

BJØRN OLAV NICOLAISEN

Bjørn Olav Nicolaisen, rektor ved Namdals folkehøgskole, postet dette innlegget i gruppen: *Pedagogisk utvikling i folkehøgskolene* - på Facebook. Vi bringer innlegget her i magasinet og håper det kan være en inspirasjon til gode samtaler ute på skolene. Spaltene her er også åpne for innspill.

I en sammenheng i 2021 dukket det opp en foil fra et foredrag om søkernes forventninger til et folkehøgskoleår - der det sto at en av de viktigste forventningene var «å bli tatt vare på». Dette har surra rundt i hodet mitt i flere måneder. Det er mulig jeg husker feil eller har misforstått - men dette skoleåret har virkelig aktualisert og tydeliggjort akkurat denne uuttalte forventninga som mange ungdommer (og foreldre!) har.

Vi har mistet åtte elever i løpet av høsten. Det er åpenbart at mange av dem ikke har vært friske nok til å takle folkehøgskolens nærhet, opplevelser og utfordringer - og det har blitt for tøft for dem. Vi føler oss maktesløse, og kjenner på nederlaget for hver eneste elev som gir opp. Det er en tydelig mismatch mellom det de forventer og det vi kan (og ønsker) å tilby. Likevel: Hadde dette vært for 10 år siden, hadde disse elevene tatt kampen med seg selv, og de fleste ville ha vunnet. Noe har altså skjedd, tenker jeg.

«Å bli tatt vare på» er ikke en god beskrivelse av den folkehøgskolen jeg ønsker å realisere, og samtidig signaliserer det at eleven har en passiv rolle. Noe som forsåvidt stemmer godt med bildet vi har av «curling-foreldrene», der oppdragelsen handler om å «koste vekk» alle ujevnheter i livet. Spesielt dette skoleåret har vi hatt uvanlig mange henvendelser fra mødre som vil forhandle om bedre vilkår for sin elev (rom, bomiljø, omgangskrets, vår håndtering av elevens utfordringer o.l.) - de greier rett og slett ikke å slippe taket. Og de har stått med åpne armer når eleven har begynt å kjenne på «om de egentlig har det så bra».

La meg ile til å presisere at de aller fleste elevene faller langt utafor denne kategorien. Men vi opplever det som en økende trend at mange unge ikke takler motgang, drama, uenighet og utfordringer. Det skal helst være kos, harmoni og kake. Vi har allerede møtt «cancel»-kulturen; elever som demonstrativt forlater undervisninga om noen sier noe som «treffer dem i følelsene», eller ugyldiggjør personer de ikke liker/takler. De målbærer gjerne en klar forventning om at skolen må «rydde opp» og fjerne det de ikke liker.

Her er noen eksempler som sikkert er gjenkjennelige for mange:

- kan ikke spise i matsalen
- krav til hvordan andre skal oppføre seg/behandle dem
- «klossete» oppførsel blir definert som/gjort til trakassering
- kan ikke delta i fellesundervisning
- velger bort sosiale arrangement
- «Fiks meg!» - holdning

Hvor kommer det fra? Hvem og hvordan har vi beskrevet folkehøgskolen som et sted «å bli tatt vare på»? Hvordan skal vi bearbeide disse forventningene, og gjøre dem mer realistiske? Hvordan møter vi utfordringene i det nye ytringsrommet - der det knapt er lov å være uenige, og ord må veies på gullvekt?

Jeg tenker at dette er ei kjempeutfordring for en folkehøgskole som skal arbeide med demokratisk danning, og forberede ungdom på tilværelsen som voksen. Vi vil lage en folkehøgskole der ungdommene får prøve ut voksenlivet og utvikle sin «voksenpersonlighet» i relativt trygge omgivelser. Jeg trenger ikke å beskrive i detalj for dere hva som menes med det, men det handler om at elevene må tåle, og respondere på de utfordringer som de utsettes for. De må lære å takle og handtere uenighet, ubehagelige opplevelser, konflikter - og lære å formulere sine egne behov. Å se seg selv - sammen med andre.

I folkehøgskolen har det de siste åra vært mange gode prosjekter og tema som har adressert mental helse. Vi har jobbet godt med elever som sliter. Men nå opplever vi at elever (gjerne i samråd med foreldre) bestemmer seg for å avbryte før vi rekker å komme i gang med samtaler og oppfølging.

Det ble et langt «nyttårsbrev». Men det må da være flere enn meg som går rundt og undrer seg på dette temaet? Hva slags folkehøgskole/selvforståelse/samfunnsmandat skal vi ha? Jeg vet ikke helt hvem jeg skal rette dette til, men tar sjansen på å legge det ut her, til diskusjon/samtale.

Hva tenker du - som skal være med å forme folkehøgskolen i årene som kommer?

Bjørn Olav Nicolaisen,
rektor Namdals folkehøgskole

Lik Folkehøgskoleforbundet på Facebook

HOLD DEG
OPPDATERT

Folkehøgskoleforbundet
holder deg oppdatert på
www.frilyntfolkehogskole.no
og Facebook: Folkehøgskoleforbundet

KOMMENTAR TIL ODD ARILD NETLANDS

« SYNSPUNKTER OM FOLKEHØGSKOLERÅDET OG ORGANISERING AV DET SENTRALE ARBEIDET»

AV KNUT SIMBLE

Vil styrkning av Folkehøgskolerådet gi elevene livsopplysning og gjøre dem i stand til å ta aktivt del i både eget liv og samfunnslivet?

Om jeg forstår Netland rett så har Folkehøgskolerådets (FHSR) oppgaver og mandat over tid blitt endret/utvidet fordi FHSR har overtatt oppgaver fra staten/departement ved at «folkehøgskolesekreteriatet for folkehøgskolene med tilsynsmann, byråsjef, økonomiansvarlig og flere rådgivere/konsulenter» er overført til FHSR. I tillegg har folkehøgskolekompetansen i Utdanningsdirektoratet blitt nedgradert.

Dette fortoner seg for meg som en formidabel ansvarsfraskrivelse fra statens side om ikke FHSR har fått tildelt ressurser i samsvar med de delegerte oppgaver. Noe som vel bekreftes av at FHSR kun har en heltidsansatt og kjøper økonomitjenester fra organisasjonene. Når det er sagt, så er jeg ikke i tvil om at FHSR har vært en meget vellykket konstruksjon for folkehøgskolene, fordi rådet har bestått av folkehøgskoleansatte som har vært tett på med kjennskap til de administrative- og økonomiske utfordringene skolene har. Ansettelsen av sekretær for å koordinere samarbeidet mellom organisasjonen og staten har også vært meget vellykket. FHSR har hatt og bør ha rollen som et koordinerende ledd i saker som dreier seg om rammevilkårene for skolene og ikke ta på seg nye oppgaver som f.eks. «rørslearbeide». Staten bør styrke FHSR med de nødvendige ressurser slik at alle oppgavene de har i dag kan bli forsvarlig ivaretatt, og om ikke så må Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet utføre flere oppgaver hos seg. Folkehøgskoleorganisasjonene kan ikke ta dette ansvaret og en kan ikke organisere seg vekk fra alt!

Når det gjelder Noregs Kristelige Folkehøgskolelag (NKF) og Folkehøgskoleforbundet (FHF) så er mandat, oppgaver og utfordringer noe helt annet. Netland mener rørslearbeidet er viktig og der er vi på linje når han peker på at «byggesteinene er alle skolene og alle ansatte.» Det er NKF og FHF som organiserer ansatte i interessefellesskap som sikrer og viderefører idearbeidet og de ansattes lønns- og arbeidsvilkår. Det er en grunnleggende sammenheng mellom idearbeidet og de ansattes plikter og rettigheter i folkehøgskolen slik det er i andre skoleslag og profesjonsorienterte virksomheter. Arnhild Bie-Drivdal (2021, Oslo Met. Fagorganisering som strategi for profesjonsfaglig innflytelse på arbeidsplassen.), dokumenterer dette i sin doktorgradsavhandling hvor hun sier at lærernes fagforening har et dobbelt maktgrunnlag som følger av medlemmenes kollektive organisering og deres særegne kunnskapsgrunnlag. Dette innebærer også at fagforeningen ivaretar medlemmenes interesser – både som arbeidstakere og som profesjonsutøvere – og at fagorganisering kan bidra til å utvikle og sikre profesjonell praksis.

Denne tette koblingen mellom arbeidsvilkår og fag er også tydelig i folkehøgskolen. Det har en egen verdi at rørsle-arbeidet drives gjennom fagforeningene, fordi fagforeningene er demokratiske samfunnsaktører som muliggjør et kollektivt engasjement nedenfra. Gjennom fagforeningene kan medlemmene og deres tillitsvalgte bidra til et idé- og utviklingsarbeid som forener de ansattes interesser og folkehøgskolens samfunnsoppdrag.

Netland mener videre at fagforeningsarbeidet kan overlates til hovedorganisasjonene. Med litt godvilje kan det være de enkelte fagforeninger han mener, men de som i organisasjonslivet benevnes som hovedorganisasjoner, Unio, YS, LO og Akademikerne tar ikke opp enkelt-/direktemedlemmer. Det som derimot ville være mulig og som ville være helt ødeleggende for samhold, samarbeid, idearbeid og folkehøgskolens korpsånd (folkehøgskolelærernes sterke engasjement for de kjerneverdier folkehøgskolen bygger på) (jfr. Elstad, m.fl. UIO 2010) er at det pedagogiske personalet spres ut på lærerorganisasjoner i de fire hovedorganisasjonene som f.eks. Utdanningsforbundet (Unio), Skolenes Landsforbund (LO), Skolelederforbundet (YS) og Norsk Lektorlag (Akademikerne). I tillegg, som vi allerede har i dag, så er noen organisert i forbund for kunstnere (Creo i LO). Det praktiske personalet, som er en viktig del av helheten i skoleslaget, vil kunne spres rundt om i forbund i LO og YS. Nei, her må vi samle alle krefter rundt å verve flest mulig til å støtte opp om NKF og FHF for å beholde skoleslagets unike posisjon og i fellesskap enda mer enn i dag fokusere på utvikling av skoleslagets egenart i koblingen mellom folkehøgskolepedagogikk, idearbeid og ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

NKF og FHF er selve limet i folkehøgskolen og det er i interaksjonen mellom våre medlemmer på den enkelte skole og mellom medlemmene på de forskjellige skolene at folkehøgskoleideen holdes i hevd og utvikles til beste for nye kull av 19-åringer. Måten vi tenker organisering på vil intuitivt innvirke på måten lærerne tenker på i forholdet til elevene. Hvor er tråden, kilden til styrkning av korpsånden som gir kvaliteten mellom elev og lærer og mellom lærer og rektor? Blir dette sannsynliggjort i forslaget til ny organisering? Kan det være en sammenheng mellom det vi har hatt, en sammenheng mellom det pedagogiske og fagforeningsorganiseringen som har bidratt til at vi har lykkes godt de siste 20-årene?

Fagorganisering er demokrati i praksis. Det er en måte å sikre de ansatte i folkehøgskolen innflytelse på hva som skjer på egen skole – både gjennom direkte deltagelse for ansatte og gjennom representativ deltagelse gjennom tillitsvalgte. Å redusere fagorganisering til spørsmål om lønns- og arbeidsvilkår i snever forstand, vil bety at folkehøgskolene mister tilgang til kollektive, demokratiske prosesser som del av idé- og utviklingsarbeidet.

Partssamarbeidet mellom ledere og tillitsvalgte er også en viktig del av fagforeningsarbeidet. Der dette samarbeidet tas i bruk i lokalt utviklingsarbeid tydeliggjøres også verdien av at rektorer og andre ansatte er med i samme fagforening og dermed del av samme ide- og interessefellesskap.

Når det gjelder spørsmålet om informasjonskontorenes rolle så kan det, ut fra søkertallene til skolene, se ut som dagens organisering fungerer meget godt. Det kan bety at de som driver dette arbeidet øyner å se både fordeler og ulemper ved en sammenslåing og derfor stadig velger å utvikle samarbeidet seg imellom.

Samarbeidet mellom informasjonskontorene og de faglige interessefellesskapene (NKF og FHF) må utvikles og styrkes og ikke pulveriseres!

Det er kun få år siden ledelsen i folkehøgskoleorganisasjonene foretok en grundig gjennomgang av organiseringen hvor det også ble brukt ekstern organisasjonskonsulent. Konklusjonen var at dagens organisering hadde flere fordeler enn ulemper, ikke minst fordi det er noen verdimessige ulikheter mellom kristen og frilynt side, men kanskje mest fordi samarbeidet mellom organisasjonene funger godt og at en er mest tjent med å utvikle dette videre.

Vi har vel ikke det ryddigste organisasjonskartet i norsk folkehøgskole, men vi har da lykkes godt med dagens organisering.

Det er de ansatte som kan folkehøgskole og Netlands forslag til ny organisering kan virke forførende, men er etter min menig dessverre gal fordi jeg ikke tror den vil føre til bedre kvalitet i tilbudet til elever og ansatte i skoleslaget!

Medlemskapet og arbeidet i NKF og FHF sikrer idéarbeidet og felles lønns- og arbeidsvilkår, så støtt opp om og bidra til å videreutvikle organisasjonene slik at folkehøgskolen i enda større grad kan ta i bruk det potensialet som fagorganisering innebærer – for styrking og utvikling av rørsla.

Tidligere nevnte forsker Bie-Drivdal er ekspert på fagforeninger og deres bidrag til arbeidslivet. Hun har påpekt at potensialet i fagorganisering ikke er ferdig utviklet. Dette harmoniserer godt med argumentasjonen ovenfor. La oss heller styrke våre fagforeninger NKF og FHF. Det er lettere å jobbe i lag for å styrke vårt unike skoleslag når vi er samlet enn splittet.

Knut Simble,
tidligere generalsekretær i Folkehøgskoleforbundet

Arbeidslivet

BYTTING AV TILSYN OG ANDRE VAKTER

Fleksibilitet og stor grad av frihet er noe av det ansatte på folkehøgskoler verdsetter høyt. Det er vanlig praksis at man internt bytter vakter seg imellom etter behov, dette oppleves som et gode. Jeg skal ikke advare mot en slik ordning, men bare peke på noen ting dere må være oppmerksomme på, da det finnes begrensninger for denne friheten.

De fleste av dere som jobber på skoler har en arbeidsplan som bestemmer når dere skal være på jobb. Kjøkken- og renholdspersonalet har ofte en turnus som inkluderer arbeid i helgene, og lærerne skal etter særavtalens 3.3 (4.3 for kommunale- og fylkeskommunale) ha sin planfestede arbeidstid spesifisert i en arbeidsplan.

Jeg vil oppfordre dere til å innarbeide gode rutiner for godkjenning av vaktbytter

Både turnusplan og arbeidsplan er satt opp av arbeidsgiver, og det finnes regler for hvordan arbeidsgiver kan foreta endringer i disse. For praktisk personale skal endringer drøftes med tillitsvalgt, og det skal gis minst 14 dagers varsel. For undervisningspersonalet er det lokalt bestemt hvilke tidsfrister man skal ha, det står: «Prinsipper vedrørende innhold, utarbeiding og **endring** av arbeidsplaner drøftes på den enkelte skole.» Mange skoler har valgt en varslingsfrist på 14 dager. Ved enighet kan man endre med andre frister.

Alle vaktbytter må godkjennes av leder. Det er flere grunner til dette, og vi begynner med arbeidsmiljøloven (AML). Arbeidsgiver har ansvar for at hviletidsbestemmelsene i AML følges, det kan noen ganger kreve stor balansekunst i det komprimerte folkehøgskoleåret. Arbeidsgiver har ansvar for at din arbeidstid er forsvarlig, og det blir vanskelig for din leder å ivareta denne forpliktelsen dersom du foretar vaktbytter uten å få dette godkjent.

Hva skjer med vakten dersom den du har byttet med blir syk? Hvis vaktbyttet er godkjent av leder har ikke du lengre noe ansvar for avvikling av denne. Uten en slik godkjenning er det du som må komme på jobb. Arbeidsgiver har også ansvaret for å til enhver tid ha personale med riktig kompetanse til stede på skolen, og kan ha gjort vurderinger i så måte som ikke nødvendigvis er delt med alle.

Dersom det må foretas større endringer, slik vi har erfart de siste årene med avlysning av alle studieturer, er det mulig at du og arbeidsgiver ikke har samme syn på hvor stor del av ditt årsverk du allerede har avviklet. Arbeidsgiver vil ta utgangspunkt i det som er avtalt via arbeidsplanen, og du og den du har byttet med vil måtte be om å få dokumentere faktisk arbeidet tid.

I de fleste tilfeller løser dette seg fint, dere snakker godt sammen og blir enige underveis. Jeg vil likevel oppfordre dere til å innarbeide gode rutiner for godkjenning av vaktbytter, som et ledd i å sikre trygghet og forutsigbarhet i det travle folkehøgskoleåret.

Angelina K. Christiansen,
generalsekretær i Folkehøgskoleforbundet

RØRSLEGLEDE

Eg har vore heldig i mi gjerning som inspektør og rektor og vore omgitt av kreative og entusiastiske lærarar og medarbeidarar. Ein av mine tidlegare kollegaer, ein dyktig og engasjert friluftlivslærar, hadde eit godt auge for folkehøgskulen si tilnærming til både danning og aktivitet. Han hadde også stor lyst til å aktivisere dei av elevane som hadde linjefag som berre stimulerte til å sitte stille framfor ein skjerm. Mange av desse elevane la i tillegg ein iherdig innsats i å prioritere valfag som lot kroppen vere i ro. Systematiske tapsopplevingar frå eit prestasjonsorientert gymnastikkfag, var også noko som karakteriserte denne gruppa. Han sette derfor i gang eit valfag som han kalla «rørsleglede». Som namnet tilseier var målsettinga å skape glede ved å vere i aktivitet. Det vart lagt opp til lett tilgjengelege leikar og lågterskel aktivitetar både inne og ute, - med mykje latter og moro. Små uhøgtidelege konkurransar stimulerer oftast til innsats når det ikkje skaper taparar. Ved å stimulere til å delta, alle med sitt utgangspunkt, greidde læraren å gjere «rørsleglede» til ein suksess.

Dei av oss som trivast med å vere i rørsle kjenner den ekstatiske gleda ved å vere ute i naturen og slite og bruke kroppen. Anten det er på tur til høge toppar eller å oppsøke flotte naturopplevingar. Gleda vere å røre på seg og bruke kroppen har med andre ord mange dimensjonar og opptrer på mange ulike aktivitetsnivå.

I dei to siste nummer av «Folkehøgskolen» presenterer to av våre tidlegare leiarar, Odd Arild Netland og Knut Simble, alternative måtar å organisere det sentrale arbeidet i folkehøgskulen. Til tross for svært ulike meiningar om organisering og leiing, er fokuset på å ivareta folkehøgskulerørsla eit felles og viktig poeng i diskusjonen. Rørslearbeidet er kjernen og grunnlaget for alt arbeid i folkehøgskulen og må vere i fokus for Folkehøgskoleforbundet (FHF). Det er avgjerande viktig at dette blir ivaretatt med samfunnsmessig, historisk og filosofisk tyngde i eit levande ordskifte, og i blad og bøker.

Det er likevel ikkje diskusjonen eller det som blir skrive som gjer rørslearbeidet levande. Idé- og prinsipprogrammet for FHF legg m.a. vekt på å stimulere våre elevar til «*…deltagelse i forpliktende fellesskap*». Å utvikle denne evna til deltaking, gjeld også for alle tilsette. Dei møteplassar som blir skapt på den enkelte skule, og dei møter som oppstår mellom elevar, lærar og andre tilsette er det som skaper liv i rørslearbeidet. Rørsla er det som skjer i kvardagen på den enkelte skule, i undervisning og samvær, i møte med den enkelte elev og klasse/gruppe. Både elevar og tilsette skaper rørsla ved å delta i fellesskapet og by på seg sjølv og bidra med nye tankar, idear og aktivitetar. Dette krev innsats og kostar både energi og engasjement både for faget, for elevane og i tillegg for aktuelle samfunnsspørsmål. Rørsla og dynamikken, blir med andre ord skapt nedanfrå. Utan dette engasjementet og kanskje den venskaplege konkurransen mellom skular, er vi ikkje i rørsle. Når ein utfordrar både elevar og tilsette til å ta aktivt del og ein ser at dette verkar og gir resultat i form av modne, modige og medvitne elevar, gir det meining og mykje glede, - rørsleglede.

Einar Opsvik,
leiar Folkehøgskoleforbundet

NOU OM FOLKEHØGSKULEN - HØYRINGSINNSPEL

«Folkehøgskoleutvalget» skal levere sitt forslag til NOU for folkehøgskulen hausten 2022. Partane i arbeidslivet og med det Folkehøgskoleforbundet, har blitt invitert til å kome med innspel til prosessen som no er inne i ein fase der konkrete forslag blir utkrystallisert. Vi har blitt utfordra på ein del problemstillingar knytt til utvalet sitt mandat. Utvalet har fått i oppgåve å sjå på m.a. folkehøgskulen sitt samfunnsoppdrag, fagleg kvalitet og utvikling av kvalitet, økonomiske rammer, finansieringsordningar, kriterier for godkjenninga av nye skular og auka mangfald.

Mangfald er eit aktuelt tema. Det blir arbeidd med ordningar som skal sikre at det blir lettare for alle grupper elevar å gå på folkehøgskule. Både praktisk tilrettelegging for elevar med nedsett funksjonsevne og tilhøyrande økonomiske ordningar blir diskutert. Det er også utfordrande å nå elevar med innvandrarbakgrunn. IF har tatt grep om denne utfordringa med kartlegging og tiltak. Arbeidet i folkehøgskulen skal ha høg kvalitet, og alle skular skal ha ein plan for kvalitetsutvikling. Ordningar for korleis kvalitet og kvalitetsutvikling kan sikrast, er eit viktig tema for folkehøgskuleutvalet. Kompetanse hos personalet heng også saman med kvalitet, og utvalet drøftar ordningar for å sikre og auke kompetansen i folkehøgskulen. Eit system for tilsyn, kontroll og veiledning til skulane blir sett i samanheng med kvalitetsutvikling, - og nye ordningar blir drøfta.

TILDELING FRÅ FORSKNINGSFONDET TIL KOMPETANSEUTVIKLING

Medlemmer i Folkehøgskuleforbundet har kvart år høve til å søke midlar frå forskningsfondet til kompetanseutvikling. Informasjon om fondet og søknadsfrist vart sendt ut i rundskriv 3/2022. Midlane skal gå til grunn-, etter- og vidareutdanning og kortare yrkesfaglege kurs for medlemmene. FHF del ut to stipend etter søknad. Alle medlemmer som har fullført studiet i folkehøgskulepedagogikk får tilbod om kr. 5.000 i støtte.

TILDELING AV MIDLAR FRÅ SOLIDARITETSFONDET

Skjeberg folkehøgskule var i år einaste skule som søkte støtte frå fondet. Dei har fått midlar til to prosjekt i skulen sin regi. Det er gjort vedtak om at Solidaritetsfondet skal avviklast. Resterande beløp blir fordelt komande år etter søknad frå skulane. Ved neste års utlysing vil styret oppmode skulane om å søke om støtte til prosjekt som kan gå over fleire år.

FOLKEHØGSKOLERÅDET - ANSVAR OG OPPGÅVER

Folkehøgskulerådet har hatt behov for ei revidering av sine vedtekter, og dermed ei grundig avklaring av kva som er rådet og dagleg leiar sitt ansvar og arbeidsoppgåver. Organisasjonane har tatt del i ein breitt anlagt, demokratisk prosess som har ført fram til eit nytt dokument som tydeleggjer ansvar og oppgåver. Dette blir grunnlaget for å revidere vedtektene. Rådet skal framleis vere eit samarbeidsorgan for folkehøgskuleorganisasjonane, og vere eit bindeledd inn mot myndigheitene. I samarbeid med organisasjonane skal ein også vere ein aktør i samfunnet på aktuelle områder, og bidra til å sikre skuleslaget sin fridom og kvalitet. Det blir lagt stor vekt på at dagleg leiar skal kunne prioritere samfunnskontakt og delta på aktuelle politiske arenaer. Arbeidet er delt i tre hovudområde: *1: Arbeid overfor myndigheter, politiske organer og samfunn. 2: Arbeid og veiledning overfor skolene. 3: Elevrettet arbeid og andre oppgaver.* Endringar i vedtektene for FHSR blir endeleg vedtatt på årsmøtet i juni.

LØNNSOPPGJØRET

Lønnsoppgjøret er i gang, i år er det et hovedtariffoppgjør, det vil si at det forhandles både om lønn og om de øvrige bestemmelsene i tariffavtalene. I skrivende stund er partene i frontfagene, Fellesforbundet og Norsk Industri, hos Riksmekleren. Kommunal sektor har forhandlingsfrist natt til 1. mai, så følger forhandlinger med Virke i juni. Det er krevende og uforutsigbare tider, så det blir spennende å følge hovedoppgjøret, og ingen blir overrasket dersom lønnsoppgjøret strekker seg utover den oppsatte tidsplanen.

SÆRAVTALE FOR UNDERVISNINGSPERSONALE I FOLKEHØGSKOLEN

Det partsammensatte utvalget som skal revidere særavtalen måtte ta pause i arbeidet under pandemien. Partene er enige om at arbeidet skal gjenopptas, men det er ennå ikke bestemt når. Det som imidlertid er klart er at den ikke blir klar i tide til forhandlinger lokalt på skolene for neste skoleår. Vi venter nå på at Virke skal bestemme dato for å forhandle om punkter i eksisterende avtale, og for en justering i satsen i godgjøring for særskilt arbeidstid.

TILLITSVALGTKONFERANSEN

I år arrangeres tillitsvalgtkonferansen 31. oktober – 3. november. Dette er seks uker senere enn vi har pleid de siste årene. Vi har fått tilbakemelding fra flere av våre tillitsvalgte at de ønsker et senere tidspunkt, så vi har tenkt å prøve, og så håper vi at enda flere tillitsvalgte får mulighet til å delta.

FOLKEHØGSKOLEUKA 2022

I disse dager jobber vi for fult med planlegging av Folkehøgskoleuka 2022. Fana folkehøgskule er vertskap i år som i fjor. Dere finner program og påmeldingsinformasjon på våre nettsider. Som alltid blir det kurs for nye, Mellom solskinn og ruskevær avholdes også i år og nytt av året er blant annet et kurs for korledere. Vi gleder oss til å ønske dere velkommen til sommerens vakreste eventyr, hold av 8. – 11. august!

PRAKTISK KURS I VEGANSK OG GLUTENFRITT KOSTHOLD

Voss folkehøgskule arrangerer i samarbeid med Folkehøgskoleforbundet et praktisk kurs i vegansk og glutenfritt kosthold tirsdag 31. mai – torsdag 2. juni. Kursholdere er Richard Nystad og Aina Nesse. Dette blir to spennende dager med inspirerende og dyktige kursholdere. På kveldene blir det sosialt lag og hygge. Fortsatt noen få plasser igjen!
Påmelding på frilyntfolkehogskole.no.

Angelina, Einar og Espen

ESPENS 3 ANBEFALINGER

Velkommen til min relativt faste spalte i magasinet. I kraft av min stilling som rådgiver for pedagogisk utvikling har jeg fått æren av å dele noen ord i bladet. Jeg har tenkt mye på dette. Hva skal den inneholde? I hvor stor grad bør det handle om pedagogikk? Hva kommer leserne til å tenke om det ikke handler om pedagogikk i det hele tatt? Jeg har bestemt meg for å ta sjansen. Sjansen på å lage en spalte med 3 anbefalinger som kan inspirere, motivere, overraske og kanskje til og med provosere?

Espen Bråten Kristoffersen

Kontakt meg gjerne om du lar deg inspirere, motivere eller provosere! Eller om du har innspill og tanker om helt andre ting! espen@folkehogskole.no

APP: SHAZAM

Jeg pleier å si at jeg er den siste analoge person. Jeg elsker penn og papir og er mindre teknisk begavet. Mildt sagt. Jeg er likevel nyforelsket i en musikalsk mobilapp. For oss som er glade i musikk kan det være frustrerende å komme inn på et sted midt i en ukjent kremlåt som man vet man ikke kommer til å få lest opp navnet på. Shazam er appen for slike situasjoner. For dette er en app som kjenner igjen både sanger, radioprogram, TV – serier og filmer.

Med Shazam på telefonen holder det å trykke på den store S-knappen, og vente på at telefonen skal ta opp og gjenkjenne musikken eller lyden og vipps så får du opp navnet på låten, artisten, eller filmen som spilles av. Genialt. Og til stor hjelp i musikalske situasjoner.

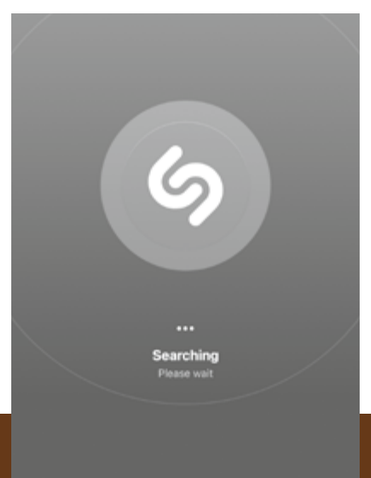

OPPSKRIFT: MANDELSMØR

Har du kjøpt nøttesmør i butikken? Da vet du at det er ganske dyrt. Har du en foodprocessor eller kraftig blender kan du enkelt lage ditt eget supersunne nøttesmør. Det er både enkelt og økonomisk. Jeg er helt hekta! Bruker det både på brødskiven, i smoothie og i kaker.

Peanøttsmør er godt, men mandelsmør er min soleklare favoritt. Også såå enkelt å lage. Det smaker faktisk litt som marsipan. Nøtter inneholder mye proteiner og sunne fettsyrer, og derfor er nøttesmør er god måte å få i seg dette på. Test det ut!

DU TRENGER:

500 g mandler (gjerne økologiske)
2-3 ts maldonsalt

GJØR SÅNN:

Rist mandlene i ovnen på 180 grader i 10 minutter. La dem avkjøle seg litt før du fortsetter.

Ha så alle mandler i en blender eller kraftig foodprosessor, og kjør de helt til fettet slipper fra mandlene, og det har blitt et nøttesmør. Et tips er å starte på lav hastighet så ikke alt bare setter seg på sidene.

Smak så til med salt og oppbevar i tett beholder i kjøleskap. Vær tålmodig. Noen maskiner bruker 3 minutter, andre 15.

NB: tilsett gjerne en teskje kanel helt tilslutt! Nyyyydelig!

LITTERATUR: HÅNDBOK FOR UNGE ANTIRASISTER

Tinashe Williamson

Dette er en bok som burde vært pensum! Og budskapet står klart: Det er ikke nok å ikke være rasist. Vi må være antirasister. Som leser tvinges du rett og slett til å reflektere, tenke, vurdere, mene, starte samtaler, undersøke og ta stilling. Rett inn i folkehøgskoleånden. Boken ser ut som en barnebok, og det er det på mange måter også. Men denne boken skal du unne deg. Om du er liten eller stor. Den bør ligge under alle juletrær og på alle gavebord. Noen bøker kan utgjøre en forskjell, dette er en slik bok. «Tenk hvis dere planter bare et lite frø i onkelen, farmoren, tanten deres, og får dem til å tenke på hva de sier og hvilke holdninger som har ført til at de ordlegger seg som de gjør. Hvis vi gjør det alle sammen, kan det utgjøre en skikkelig forskjell!»

NYE REKTORER I FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

SKAL LEDE NANSENSKOLEN

Signe Strøm (44) er tilsatt som rektor ved Nansenskolen etter å ha vært konstituert i stillingen. Folkehøgskolen mottok 11 søknader.

Styreleder ved Nansenskolen, Eivind Falk sier:

- Jeg er svært glad for at Signe Strøm har takket ja til jobben som rektor ved Nansenskolen. Hun har en svært relevant faglig bakgrunn og inkluderende lederstil, som vil bli viktig i arbeidet med å utvikle Nansenskolen i årene som kommer. Jeg vet at Signe Strøm i god humanistisk tradisjon vil bidra i det viktige arbeidet for demokrati, menneskerettigheter og verdien av rettsstaten, og mot fordommer, intoleranse og totalitære systemer. I styret gleder vi oss til å samarbeide med henne.

Signe Strøm har en doktorgrad i antropologi fra Universitetet i Siena, og har bred internasjonal erfaring fra både studier og arbeidspraksis, blant annet fra Kenya og Italia. I tillegg har hun et deltidsstudium i verdibasert endringsledelse ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Klippet fra pressemelding – Nansenskolen

TAR OVER SUNNHORDLAND

Bente Sjo er tilsatt som ny rektor ved Sunnhordland folkehøgskule. Det var ti søkere til rektorstillingen.

Styret ved skulen er glade for å kunne ynskje Bente Sjo velkomen som ny rektor. Sjølv om ho ikkje har jobba her tidlegare, har ho hatt eit nært forhold til skulen heilt frå ho var lita.

Dei siste åra har Bente jobba som lærar på Øyatun skule. Alt i alt har ho ein brei bakgrunn frå skuleverket, m.a. som undervisningsinspektør og sosiallærar. I tillegg har ho vore aktiv i frivillig arbeid. No gler ho seg til å bli kjent med og bidra til å utvikle folkehøgskulen vidare i nært samarbeid med resten av dei tilsette på skulen.

Sunnfolk

ØYREKKAS FØRSTE REKTOR

Styret i Øyrekka folkehøgskole har ansatt Nina Iversen som ny rektor ved skolen. Iversen er i dag kontaktlærer ved Mausund oppvekstsenter, og har vært aktiv i arbeidet med å realisere skolen helt fra starten av prosessen.

Nina Iversen har selv vokst opp i Mausund og kjenner folkehøgskoleprosjektet godt.

Styreleder Joar Johansen sier at styret er svært godt fornøyd med å kunne annonsere at man nå har rektor på plass.

– Nina Iversen kjenner folkehøgskoleprosjektet bedre enn de fleste, ettersom hun har vært delaktig i prosjektet helt siden starten i 2016, og fått en stadig mer aktiv rolle i arbeidet med skoleplanene. Iversen er allerede involvert i arbeidet, som skolefaglig prosjektleder i 20 prosent stilling.

Nina Iversen er utdannet adjunkt og har de siste årene jobbet som kontaktlærer ved Mausund oppvekstsenter. Hun har også en fortid som selvstendig næringsdrivende. Hun er født og oppvokst på Mausund.

Fra pressemelding Øyrekka

NYTT FRA INFORMASJONSKONTORET

2: Er ja-prosenten lik mellom linjene?

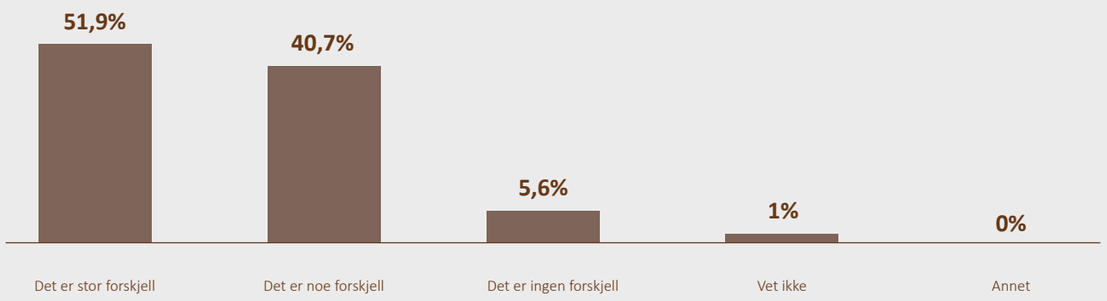

Nesten alle folkehøgskoler melder om forskjell i ja-prosenten mellom de ulike linjene. De mest interessante tallene fra undersøkelsen er sendt ut til alle folkehøgskolene.

OPPGANG I SØKERE, NEDGANG I ELEVER

Vi på informasjonskontorene kan følge søknadstilgangen tett helt fra oktober når de første søknadene for neste skoleår kommer. Vi kan også se hvor mange personer som er bak søknadene, på tvers av alle folkehøgskolene, siden søknader sendes inn i samme system.

Vi var derfor fulle av optimisme over årets søkertall. Det var pr 1. mars over 2 prosent flere søkere enn i fjor og vi antok derfor at det ville bli en tilsvarende økning i elevtallet.

Dessverre er det, pr 1. mars, 1. prosent færre som har takket ja til plass på folkehøgskole i forhold til samme tid i fjor. Det er altså flere enn i fjor som har søkt, men ikke takket ja til plass.

Det er spesielt Trøndelagsskolene som opplever nedgangen. I Trøndelag er nedgangen i antall personer som har takket ja til plass på nesten 20 prosent!

På Sør-Vestlandet og Sørlandet et det en oppgang på over 10 prosent og Østlandet har en oppgang på 2,5 prosent. Det siste antar vi er en utjamning etter nedgang i elevtallet i fjor.

I TRØNDELAG ER NEDGANGEN I ANTALL PERSONER SOM HAR TAKKET JA TIL PLASS PÅ NESTEN 20 PROSENT!

HVORFOR TAKKER IKKE SØKERE JA TIL PLASS?

Nesten 4000 søkere, av 8700, har ikke takket ja til den plassen, eller noen av de plassene, de har søkt på. Dette er et skremmende høyt tall, for dette er jo personer som i utgangspunktet var såpass interesserte i folkehøgskole at de valgte å sende en søknad, men som ikke har tatt steget fullt ut og takket ja til plassen.

Vi har sendt ut en undersøkelse til alle folkehøgskolene og bedt dem om å svare på hvilke begrunnelser de har fått fra søkerne. Den største gruppen er enten søkere som ikke har svart enda eller som ikke har gitt begrunnelse for hvorfor de ikke har takket ja til plass på folkehøgskole.

Vi ser også at en viss andel av søkerne ikke har fått tilbud om plass enten fordi linjen var full eller fordi folkehøgskolen ikke vurderte søkeren som egnet.

Den største gruppen av søkere som har valgt å ikke gå på folkehøgskole på tross av at de har fått tilbud om plass, av dem folkehøgskolene har fått svar fra, kan se ut til å velge annen type utdanning.

Det er også verdt å nevne at omtrent alle folkehøgskoler melder at det er forskjell i ja-prosent mellom linjene.

Dorte Birch, daglig leder i IF

GODE NYHETER

De siste ukene har vært preget av dårlige nyheter hver gang vi åpner en avis og ser på nyhetene. Krigen i Ukraina, rapporten fra FNs klimapanel og økende mat- og drivstoffpriser har vært overskriftene. Dette er alvorlige saker, som krever vår oppmerksomhet, men å våkne opp til disse overskriftene hver dag gjør også noe med oss. De gjør også noe med hvordan vi forstår verden.

Tekst: Brita Phuthi, internasjonal rådgiver i Folkehøgskolerådet

Jeg husker at det var flere positive tall på verdensbasis i 2015, som nedgang i antall mennesker som lever i ekstrem fattigdom, nedgang i barnedødelighet og økning i antall barneskolebarn, da FNs tusenårsmål ble erstattet av FNs bærekraftsmål i 2015. Samtidig så verden en økning av konflikter, terrorangrep og borgerkrig. Som i år, så var det den gangen en stor økning i antall flyktninger i verden som følge av krig og konflikter . Ofte blir de gode nyhetene overskygget av de dårlige.

Jeg synes det er interessant å høre hva folk flest i Norge «vet» om andre land, særlig land i det globale sør. Det blir fort veldig svart-hvitt, og nyansene er sjelden med. Derfor mener jeg vi trenger flere gode nyheter fra det globale sør – for å utfordre de ensidige fortellingene og nyansere bildene. Fordi bildene vi har av andre former hvordan vi møter dem. Flere har påpekt at gjestfriheten er større mot ukrainerne enn flyktningene som kom til Europa i 2015-16. Hvorfor? Og hvorfor ble afrikanere i Ukraina, som prøvde å flykte, stoppet på grensen? Vi trenger flere gode nyheter fra land vi ofte bare hører dårlige nyheter fra, for å bidra til å nyansere bildene vi har av hverandre – og for å se at vi har mye til felles.

Vi trenger gode nyheter for å nyansere bildene av verden og hverandre, men også for å holde motet oppe. Jeg trenger å høre om alle de gode initiativene som tas, om forskning som kommer frem til innovative løsninger, om klimatiltak, om kvinners rettigheter som blir styrket. Derfor trenger vi kampanjer som Verdens Beste Nyheter, som opprinnelig startet i Danmark, og som i Norge drives av Changemaker. Kampanjedagen i år er 28. april – hvor det blir delt ut gode globale nyheter i hele Norge. Flere folkehøgskoleelever er med å distribuere avisene.

NRK Lyspunkt har kanskje ikke som formål å nyansere bildene vi har av andre land, men å gi leserne pause fra dårlige nyheter og inspirasjon . Det var nok ikke tilfeldig at NRK startet Lyspunkt i 2020, men behovet er der nok fortsatt. For å nå FNs bærekraftsmål trenger vi både nyanserte bilder av resten av verden, og håpet og troen på at det er mulig å snu utviklingen vi har i verden i dag - med økt ulikhet under pandemien, klimaendringer og krig.

Derfor skal jeg dele noen gode nyheter med deg helt til slutt – og utfordre deg til å oppsøke gode nyheter selv. Og når du formidler noe fra et land som det i Norge rapporteres mest dårlige nyheter fra – så dropper du disse (for de vet vi jo allerede) og så forteller du noen gode nyheter!

- Verdens land ble nylig enige om å stoppe plastproblemene.
- Colombia avkriminaliserer abort.
- 40.000 km2 korallrev er gjenoppbygget i Indonesia

Mostphotos

FNs rapport om tusenårsmålene I 2015:
https://un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf

PRIO paper 2020:
https://www.prio.org/publications/12442

France 24, nyheter:
https://www.france24.com/en/europe/20220228-pushed-back-because-we-re-black-africans-stranded-at-ukraine-poland-border

NRK lyspunkt:
https://www.nrk.no/spesial/lyspunkt/

Mostphotos

SLAVA UKRAINI!

Av Anne Tingelstad Wøien, daglig leder i Folkehøgskolerådet

I mitt forrige innlegg i denne spalten fabulerte jeg rundt ordet «amper». Tanken var at omikron-varianten av covid-19 var et ampert virus. Samtidig betyr amper elektrisk strøm. Jeg gjorde altså et forsøk på *overslag* fra smitte til strøm. Mine forventninger var at både covidsmitten og strømkostnadene ville avta i kraft utover våren.

Selv om mange er smittet og vi opplever et stort sykefravær, har covid-19 heldigvis mistet mye av sin dødelige kraft. Strømprisene er fortsatt høye, og vil forbli høye i månedene framover. Vi er derfor svært glade for at regjeringen innførte en strømstøtteordning for alle som er registrert i Frivillighetsregisteret i prisområdene NO1, NO2 og NO5. 54 folkehøgskoler er lokalisert i disse områdene, 22 av disse var allerede registrert i Frivillighetsregisteret og vi håper de resterende også nå er registrert og/eller har søkt kommunen om støtte.

> *Vi må prise oss lykkelige over at vi lever i et land der kritisk refleksjon, utdanning – og danning er tillatt*

Og så - eksploderer det i Ukraina! Etter 77 år med fred i Europa finner altså Russlands president Putin ut at det er lenge nok. Verden blir med ett snudd på hodet. Mens ukrainerne kjemper sin livs kamp for sitt fedreland, arbeider andre land på høygir for å strupe Putins muligheter til å vinne okkupasjonen han har igangsatt. Vi er skrekkslagne, men beundrer samtidig ukrainerne og president Zelenskyj for deres mot! Motet gjør også oss motivert til å sette i gang arbeidet for å hjelpe og å ta imot flyktninger.

Allerede i krigens første dager satte mange folkehøgskoler i gang med ulike aktiviteter for å vise motstand mot krigen og omsorg for Ukrainas befolkning. Mange folkehøgskoler besitter god erfaring med håndtering av en flyktningsituasjon fra tidligere. Vi i Folkehøgskolerådet vil gjøre vårt beste for å være tilgjengelige for spørsmål og hjelp når dere måtte trenge det. Vi har også tett kontakt med myndighetene og bistår også dem når de ber om det.

I skrivende stund er president Putin sterkt presset og svekket. Å være trengt opp i et hjørne kan gjøre oss uforutsigbare, ampre og irrasjonelle. Det er vanskelig å se hvordan en person som anser seg som overlegen Ukraina – og de fleste andre land – kan klare å lande denne krigen uten å tape ansikt. Uansett om krigen stopper i løpet av få uker, vil svært mange flyktninger forbli i landet vårt i lang tid framover. Vi må bare håpe at konflikten ikke utvikler seg videre til andre land, men at det finnes en fredelig løsning.

Slik situasjonen er kommer man ikke utenom å reflektere over folkehøgskolens formål: Allmenndanning og folkeopplysning - og hvor viktig det er å kunne bidra til at ungdom får tid og rom til diskusjon og refleksjon rundt situasjonen, eget og andres liv. Vi må prise oss lykkelige over at vi lever i et land der kritisk refleksjon, utdanning – og danning er tillatt. Det er ikke alltid i like stor grad satt pris på, men folkehøgskolene skal være med på å sørge for at vi ikke blir et uengasjert og ukritisk folk som ikke tar del i demokratiet. Krigen i Ukraina viser at styrkeforskjellen mellom angriperen og forsvareren ikke bare handler om vilje til å legge landområder under seg. Det handler om så mye mer – at de som forsvarer landet sitt kjemper for frihet og demokrati. Angriperen sliter i denne krigen fordi de ikke har noe å kjempe for. Det har ukrainerne.

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE
4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER
2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ingvild Tollehaug Jevne
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE
3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE
5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE
2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

EVJE FOLKEHØGSKOLE
4735 Evje
Tlf.: 37 88 60 05
Rektor: Aslak J. Brekke
www.evjefhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE
5259 Hjellestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Haltli
www.fanafhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE
Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE
1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE
7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE
2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Arne Ruste
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE
3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Janne Merete Sukka
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE
5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE
9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Harald Markussen
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE
3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Lars Petersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE
4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE
4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Jarle Nilssen
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE
8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Jonatan Rask
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE
5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE
6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Rune Hovde
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE
7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN
2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Signe Therese Strøm
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor:
Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN
Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE
6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE
8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE
9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE
7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE
2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE
3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE
2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SANDEFJORD FOLKEHØYSKOLE
3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE
3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Kristine Rønning
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE
4747 Valle
Tlf: 924 23 106
Rektor: Arne Brattekleiv
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE
Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine Seyffarth-Fuglestveit
www.skapmandal.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE
1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE
7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE
6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE
2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

STORD FOLKEHØGSKULE
5411 Stord
Tlf.: 40 40 17 53
Rektor: Torunn Laurhammer
www.stordfhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE
7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Per Kristian Dotterud
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE
5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE
2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognes
www.toneheim.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE
7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TOTEN FOLKEHØGSKOLE
2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE
7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Tormod Gjersvold
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE
8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Mette Haustreis
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE
5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Siren Øyan Kulbeck
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Ann-Kristin Malmquist
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE
5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Lena Andresen
www.aasane.fhs.no

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Camilla Marstrander Askildsen ved Nordmøre folkehøgskule ble utfordret av Jørn Kristian Berg. Camilla har sluttet ved Nordmøre, Elias G. Holstad, lærer på Friluftsliv, stepper inn.

Jeg kjører på med en gammel slager fra Helge Ingstad:

Her er min kano, mine garn, min børse og mine hunder.
Skogene og vannene står til min rådighet.
Jeg sitter i skjorteermene foran teltet og føler meg som en millionær.

Jeg har valgt dette sitatet fordi jeg kjenner meg igjen i det. I tillegg er dette noe jeg virkelig ønsker at elevene også skal forstå, og forhåpentligvis oppleve etter et år på Friluftsliv-linja.

Helge Ingstad

Severin Eilertsen ved Setesdal Folkehøgskule utfordres til neste nummer av magasinet.

ISSN 0333-0206